Nawal El-Saddavi

EVEREST

Kahire saçlarımı geri ver

ROMAN

Türkçesi: Osman Akınhay

NEVAL EL-SADDAVI

Uluslararası üne sahip Mısırlı yazar ve feminist Neval el-Saddavi, Nil yakınlarında küçük bir kasabada doğmuş, Kahire'de psikiyatri öğrenimi gördükten sonra, Mısır'ın çeşitli şehirleri ve kırsal bölgelerinde doktorluk yapmış, Mısır'da sağlık eğitiminin yönlendirilmesine büyük katkılarda bulunmuştur. Ama Saddavi'nin popüler olmasının asıl nedeni yazılarıdır. Örneğin 1972'de yayınlanan *Woman and Sex* adlı kitabı, tabu sayılan konulara karşı açılmış sıkı bir kavga çağrısıdır. Aynı yıl siyasal yazıları nedeniyle işinden uzaklaştırılmış, yıllarca hapiste kalmış ve ölüm cezasına karşı mücadele etmiştir. Saddavi'nin çeşitli romanlarıyla Arap dünyasındaki kadınlar hakkındaki incelemelerinin birçoğu dünya dillerine çevrilmiştir.

Saddavi'nin diğer önemli yapıtları şunlardır:

Woman at Point Zero (1975) (Sıfır Noktasındaki Kadın, Metis)
God Dies by the Nile (1985)
Search (1991)
Memoirs from the Women's Prison (1994)
The Women in One (1994)

OSMAN AKINHAY

1960 İzmir, Ödemiş doğumlu. İlkokulu Selçuk, ortaokulu Tire'de, liseyi Bornova Suphi Koyuncuoğlu'nda okudu. 1976'da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdi. 1986'da çevirmenliğe başladı. Şimdiye kadar, aralarında E.H. Carr, Boris Kagarlitsky, Ralph Miliband, Eric Hobsbawm, Roderic H. Davison, Marcel Liebman, Alec Nove, Noam Chomsky, Paul Avrich, Alec Swingewood, Anthony Giddens ve Michel Foucault gibi yazarların yapıtları dahil olmak üzere 60'ın üzerinde kitap ve tonla makale çevirdi. İki çevirisi yayınevlerinde kayboldu, bir tanesi yayınevinin bulunduğu han bombalanınca havaya uçtu. En çok, tek roman çevirisi olan Terry Eagleton'ın *Azizler ve Âlimler*'ini sevdi. Bir arkadaşıyla bin sayfalık, çeviri bir *Sosyoloji Sözlüğü* yaptı. *Piyasa Sosyalizmi Tartışması* başlığıyla bir derleme hazırladı. 1996-1998 arasında Sistem Yayıncılık'ın Genel Yayın Yönetmenliği'ni, 1999'da Ankara Bilim ve Sanat Yayınları'nın editörlüğünü üstlendi. Halen Everest Yayınları'nda editör ve hep bekâr.

NEVAL EL-SADDAVİ

Kahire, Saçlarımı Geri Ver

Türkçesi:
Osman Akınhay

§

Çağdaş Dünya Edebiyatı **21**

Kahire, Saçlarımı Geri Ver
Neval el-Saddavi

Çevirinin Yapıldığı Metin:
Memoirs of a Woman Doctor
Saqi Books, Londra, 2000

Kapak tasarım: Mithat Çınar
İngilizce'den çeviren: Osman Akınhay
Yayına hazırlayan: Murat Uyurkulak
Son okuma: Barış Behramoğlu

© 1988, Neval el-Saddavi
© 2001; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

Birinci Basım: Şubat 2001
İkinci Basım: Mart 2003
ISBN: 975 - 316 - 636 - 2

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

EVEREST YAYINLARI
Çatalçeşme Sokak No: 52/2 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0 212 513 34 20-21 Fax: 0 212 512 33 76
e-posta: everest@alfakitap.com
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: 0 212 511 53 03 Fax: 0 212 519 33 00

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

YAZARIN NOTU

Ben *Bir Kadın Doktorun Anıları*'nı* bundan otuz yıl önce, henüz yirmili yaşlarında genç bir kadınken yazdım. Kahire'deki Tıp Fakültesi'nden yeni mezun olmuştum. Bu kitap hem benim çalışan bir kadın doktor, hem de evde bir eş ve anne olarak yaşadığım duygularımla deneyimlerimi yansıtıyordu.

Bir Kadın Doktorun Anıları ilk defa 1957'de, Mısır'daki *Ruz el-Yusuf* dergisinde tefrika halinde yayınlandı. Ve yayınlanır yayınlanmaz Mısır'da ve Arap dünyasında büyük bir etki yaptı. Bazı eleştirmenler bu kitabımı, Mısırlı kadın-

*) Bu romanın özgün adı *Bir Kadın Doktorun Anıları*'dır. (ç.n.)

ların çifte (hem genel anlamda toplumsal boyuttaki, hem de özel anlamda evlilik kurumunun içindeki baskıyla) sömürüsünü ortaya koyan, devrimci bir feminist roman olarak değerlendirdiler. Fakat kitabın tartışmalı yönleri de vardı. *Ruz el-Yusuf,* hükümetin sansür yetkilisinin isteği üzerine, asıl eserin bazı bölümlerini çıkararak yayınlamıştı. Ben daha sonra kitabı, çıkarılan bu bölümlerle birlikte yayınlatmaya çalışsam da, yayıncılar eksiksiz şekliyle, yani sansürlü olmayan haliyle basmayı kesinlikle reddettiler. O zamanlar genç ve deneyimsiz olduğum, bir de kitabımın basılmış olarak görülmesine can attığım için, bazı yerlerinin çıkarılarak yayınlanmasını kabul etmek durumunda kaldım.

İşte o zamandan beri romanım, gerek Kahire'de gerekse Beyrut'ta defalarca yayınlandı. Ama asıl elyazması metni de kaybetmiş olduğumdan, ne yazık ki hiçbir zaman eksiksiz haliyle çıkamadı.

Bu sınırlılıklarına rağmen ben *Bir Kadın Doktorun Anıları*'nı, bu basımındaki eksik şekliyle bile, kadınların o dönemdeki ahlâki ve toplumsal konumlarının isabetli bir değerlendirmesi olarak görüyorum. Bazı insanlar *Bir Kadın Doktorun Anıları*'nın otobiyografik bir roman olduğuna inanıyorlar; oysa, her ne kadar o yıllarda aktif olarak tıp alanında çalışan birisi olduğumdan, romanın kahramanı olan kadının karakteristik özelliklerinin birçoğu benim gibi bir Mısırlı kadına benzese de, eserimin kesinlikle bir kurgu olduğunu söylemeliyim. Ayrıca bir roman yazmak bir şeydir; bir otobiyografi yazmak bambaşka bir şey.

O sıralarda çağdaş toplumda kadınların mücadelelerini ya da statüsünü konu alan feminist literatürden herhangi bir şey okumuş değildim -buna ancak daha sonraları başlayabildim-, yine de sonradan daha iyi sayılabilecek birçok roman ve kısa öykü yazmış olduğum halde, benim gözümde *Bir Kadın Doktorun Anıları* hâlâ gençlik ateşiyle dolu bir

ilk kız çocuğu gibidir ve bugün bile geçerliliği olan bir gerçekliği yansıtır. Bu kitap, hem benim ülkemde kadınların ezilmesine karşı öfkeyi yansıtan basit, kendiliğinden ortaya çıkmış bir roman, hem de hatırı sayılır bir değişim olabileceği umudunu yansıtan, her şeye rağmen daha geniş ufuklara ve daha iyi bir geleceğe yol alınabileceğini ifade eden bir çığlıktır.

Neval el-Saddavi
Londra, Haziran 1987

KAHİRE, SAÇLARIMI GERİ VER

BİR

Benim kendim ile kadınlığım arasındaki çatışma, aslında çok önceleri, henüz kadınsı özelliklerim belirgin biçimde ortaya çıkmadan ve kendim, cinsim ya da kökenim hakkında hiçbir şey bilmiyorken; daha doğrusu, vahşi dünyaya fırlatılana kadar beni korumuş olan kovuğun doğasını öğrenmemden önce başlamıştı.

O zamanlarda bütün bildiğim, bir kız çocuğu olduğumdu. Bunu annemden bütün gün boyunca, sabahtan akşama kadar duyardım. Annem, "Kız!" diye çağırırdı beni ve bana böyle seslenişinin benim gözümdeki tek anlamı, bir erkek çocuğu olmadığım ve erkek kardeşime benzemediğimdi.

Ağabeyimin saçları kısa kesilir veya taranmadan kendi haline bırakılırken, benimkiler uzadıkça uzar, annem onları günde iki kez tarayıp örer, örgülerin uçlarını da kurdeleler ve lastik tokalarla sıkıca bağlardı.

Ağabeyim sabah uyandığında yatağını olduğu gibi bırakırken, ben hem kendi yatağımı hem de onunkini toplamak zorunda kalırdım.

Ağabeyim sokağa oynamaya çıktığında annemle babamdan izin almaya gerek duymaz ve canının istediği zaman eve gelirken, ben dışarıya ancak bana izin verdiğinde çıkabilirdim.

Ağabeyime her zaman benden daha büyük parça et verilirdi; o yemeğini hızlı hızlı yer ve çorbasını şapırtadarak içerken annem tek kelime bile etmezdi. Oysa benim durumum farklıydı; ben bir kız çocuğuydum. Yaptığım her harekete dikkat etmeli, ne kadar şiddetli olursa olsun açlığımı bastırmalı, yemeğimi yavaş yemeli ve çorbamı hiç ses çıkarmadan içmeliydim.

Ağabeyim rahatlıkla oynar, zıplar ve taklalar atardı; bense eteğim yanlışlıkla dizlerimin bir santim üzerine bile sıyrılsa, annemin, bir hayvanın avını olduğu yere mıhlayan sert bakışlarıyla karşılaşır ve hemen toparlanarak vücudumun o utanç verici yerlerini kapatırdım.

Utanç verici! Bende olan her şey utanç vericiydi ve ben henüz sadece dokuz yaşında bir çocuktum.

Kendim için üzülür, odama kapanıp ağlardım. Hayatımda döktüğüm ilk gözyaşlarının nedeni, kesinlikle okulda derslerimin kötü olması ya da kıymetli bir şeyimi kaybetmem yüzünden değil, sadece bir kız çocuğu olduğum içindi. Daha neyin ne olduğunu bile bilmeden kendi kadınlığıma ağlamıştım. Dolayısıyla gözlerim hayata açıldığında, kendim ile kadın doğam arasında çoktan bir düşmanlık oluşmuştu.

***

Ona kadar saymadan sokakta olabilmek için basamakları üçer üçer atlayarak indim. Kardeşim ve evimizin yakınında oturan başka çocuklar, hırsız-polis oynamak için beni bekliyorlardı. Annem izin vermişti. Oyun oynamayı ve koşabildiğim kadar hızlı koşmayı seviyordum. Başım, kollarım ve bacaklarım havadayken ya da öylesine hoplayıp zıplarken içimi müthiş bir mutluluk duygusu kaplıyor, beni yalnızca bedenimin ağırlığının tuttuğunu ve sadece onun tekrar tekrar yeryüzüne doğru çektiğini hissediyordum.

Allah beni niçin şu güvercin gibi havada uçabilen bir kuş değil de, bir kız çocuğu olarak yaratmıştı? Belki de Allah, kuşları kızlara tercih ediyordu. Ama erkek kardeşim de uçamıyor ve bu beni biraz olsun avutuyordu. Bütün özgürlüğüne rağmen uçamama konusunda onun da benden farklı olmadığını kavramıştım. Kadın olmanın sırtıma yüklediği çaresizliği biraz olsun yatıştırabileyim diye durmadan erkeklerin zayıf noktalarını arar olmuştum.

Vücudumdan şiddetli bir titremenin akıp geçtiğini hissettiğimde yine çılgınlar gibi hoplayıp zıplıyordum. Fakat birden başım döndü ve kırmızı bir şey gördüm. Başıma ne geldiğini bilmiyordum. Kalbim korkuyla sıkıştı ve oynamayı bıraktım. Koşarak eve döndüğümde, bu korkunç olayın sırrını tek başıma çözebilmek için kendimi banyoya kilitledim.

Doğrusu hiçbir şey anlamamıştım. Korkunç bir hastalığa yakalanmış olmalıyım, diye düşündüm. Korkudan titreyerek, başıma ne gelmiş olabileceğini anneme sorduğumdaysa, onun yüzünün bir sevinç ve mutluluk ifadesiyle aydınlandığını gördüm. Benim hastalığımı bütün yüzüne yayılan bir gülümsemeyle karşılaması beni tam

anlamıyla hayrete düşürmüştü. Sonra da ne kadar şaşırdığımı ve aklımın nasıl allak bullak olduğunu fark ederek beni elimden tutup kendi odama götürdü. Kadınların kanlı hikâyesini annemden o odada dinleyecektim.

Ondan sonraki dört gün boyunca odamdan hiç çıkmadım. Ağabeyimin, babamın, hatta evdeki yardımcı çocuğun bile yüzüne bakamıyordum. Başıma gelen bu utanç verici olayı öğrenmiş olmaları gerektiğini düşünüyordum; annem yeni sırrımı onlara anlatmış olmalıydı. Ben de kendimi odama kilitleyerek bu olağanüstü durumla yüzleşmeye çalıştım. Kızların olgunluğa erişmelerinin tek yolu böylesine pis bir olaya mı bağlıydı? Bir insan günlerce, iradesi dışında gerçekleşen bir kas hareketinin insafına sığınarak yaşayabilir miydi gerçekten? Allah kız çocuklarından hakikaten çok nefret ediyor olmalıydı ki, başlarına böylesine bir laneti sarmıştı. O'nun her konuda erkekleri kayırdığını düşünüyordum artık.

Yataktan kalkıp isteksizce aynanın karşısına geçtim ve göğsümde büyümekte olan iki küçük tepeciğe baktım. Keşke ölebilseydim! Beni her gün yeni bir utanca sürükleyen, zayıflığımı arttırıp bütün dikkatimi kendi üzerimde toplamama yol açan bu bedeni tanıyamıyordum. Bedenimde bundan sonra başka neler çıkacaktı acaba ortaya? Zorba kadınlığım, kendisini başka hangi türden yeni belirtilerle gösterecekti?

***

Kadın olmaktan nefret ediyordum. Kendimi zincirlerle bağlanmış gibi hissediyordum; koşup oynamama izin vermeyen, beni yatağa bağlayan, kendi kanımdan yapılmış zincirlerdi bunlar, kendi bedenimin hücrelerinin yarattığı, utanç verici ve aşağılayıcı zincirler...

Artıp koşup oynamak için dışarı da çıkmıyordum. Göğsümdeki iki tepecik gün geçtikçe büyüyor ve ben yürürken hafifçe sallanıyorlardı. Uzun, ince görünüşüm beni mutsuz ediyordu; göğüslerimi saklamak için kollarımı göğsüme kavuşturuyor ve arkadaşlarıyla oynarken ağabeyimi üzüntüyle seyrediyordum.

Büyüyordum. Boyum, benden daha büyük olmasına rağmen ağabeyiminkinden uzundu. Yaşıtım olan başka çocukları da geçmiştim. Sonunda onlardan uzaklaştım ve kabuğuma çekilip kendi başıma düşünmeye başladım. Çocukluğum sona ermişti. Çok kısa süren, nefes nefese geçen bir çocukluk olmuştu benimki. Daha farkına varmaya bile fırsat olmadan geçip gitmiş; beni, içinde on yaşında bir çocuğu barındıran bir kadının bedeniyle baş başa bırakmıştı.

***

Yanıma yaklaşan kapıcının gözleriyle dişlerinin, kara yüzünde parladığını gördüm; onun tahta sırasında tek başıma oturuyor, gözlerimle sokakta oynayan ağabeyimin ve arkadaşlarının hareketlerini izliyordum. Birden adamın galabiyasının sert kenarının bacağıma sürtündüğünü hissettim ve elbiselerinin tuhaf kokusunu aldım. Tiksintiyle yanından uzağa çekildim. Tekrar yaklaştığındaysa, bakışlarımı oynayan ağabeyime ve arkadaşlarına kilitleyerek korkumu gizlemeye çalıştım, ama sert, kaba parmaklarının bacağımı okşadığını ve eteğimin altına doğru hareket ettiğini hisseder hissetmez, panik içinde yerimden sıçrayıp hızla ondan uzaklaştım. Kadın olduğumu bu korkunç adam da fark etmişti! Koşarak dairemize çıktığımda annem neler olduğunu sordu. Sanırım korkudan ya da aşağılanmışlık duygusundan ötürü veya

her ikisinin etkisiyle, ağzımdan tek söz bile çıkmadı. Belki de beni azarlayacağını ve bu olayın, ona sırlarımı açmamı sağlayan aramızdaki özel yakınlığın sonu olacağını düşünmüştüm.

***

Artık sokağa çıkmıyordum, o tahta sıraya da bir daha oturmadım. Kart sesleri ve bıyıkları olan acayip yaratıklardan, adına erkek denilen bu yaratıklardan köşe bucak kaçıyordum. Kendime, kendimi bir tanrıça, erkekleriyse her an emrime amade, aptal ve çaresiz yaratıklar rolünü uygun gördüğüm, özel bir hayal dünyası yaratmıştım. Sadece bana ait olan bu dünyada, meleklerimi sandalyelerin üstüne yerleştirip, oğlanları ise yerlere oturtup, kendi kendime durmadan hikâyeler anlattığım yüksek bir tahtın üstünde oturuyordum. Sadece hayal gücümle ve meleklerimle baş başa olarak, bitmek bilmeyen emirleriyle evin içinde ya da mutfakta yapılacak işleri (bu da, hiç eksik olmayan sarmısak ve soğan kokusuyla, kadınların nefret edilesi, kısıtlı dünyasıydı) hatırlatıp duran annemi saymazsam, hayatımın sakinliğini kimsenin bozmasına izin vermiyordum. Annemin beni, "Kızım, eninde sonunda bir gün evleneceksin. Onun için nasıl yemek yapılacağını öğrenmek zorundasın. Evlenmekten kurtulamazsın..." diye diye sürükleyerek mutfağa götürdüğü zamanlar, bir an önce kendi küçük dünyama dönmeye can atıyordum.

Evlilik! Evlilik! Annemin, onu duymaktan nefret eder hale gelene kadar her gün yüzüme tekrarlamaktan bıkmadığı o iğrenç sözcük. Bu sözcükten o kadar iğreniyordum ki, onu zihnimde, içi görülen ve içindeki yiyecek tabağıyla şişmiş, kocaman bir karnı olan bir adamın resmi-

ni tasarlamadan düşünemiyordum bile. Kafamdaki mutfağın kokusu, hep bir kocanın kokusuyla ilişkiliydi ve koca sözcüğünden, tıpkı mutfakta pişirdiğimiz yemeğin kokusundan olduğu gibi nefret ediyordum.

***

Göğüslerime bakarken büyükannemin sözleri düşüncelerimi yarıda kesti. Onun yeni tomurcuklanan iki goncamı dikkatle süzdüğünü ve kafasında bir şeyler tarttığını belli eden yaşlı gözlerini gördüm. Büyükannem sonra anneme bir şeyler fısıldadı ve ben de annemin bana, "Krem rengi elbiseni giy ve git, babanın oturma odasındaki misafirine merhaba de," dediğini duydum.

Ortada pis bir şeyler döndüğünü sezmiştim. Gerçi babamın başka misafirlerini de karşılamaya gider ve onlara kahve ikram ederdim. Hatta bazen onlarla birlikte otur ve babamın onlara derslerimin ne kadar iyi gittiğini anlattığını duyardım. Bu içimi daima bir sevinç ve gururla doldurur, babam benim akıllı olduğumu kabul ettiği için onun beni kadınların pis pis soğan ve evlilik kokan, iç bunaltıcı dünyalarından kurtaracağını düşünürdüm.

Peki ama, bu krem rengi elbiseyi giymek de neyin nesi oluyordu? O yeni bir elbiseydi ve ben ondan nefret ediyordum. Önünde, göğüslerimi olduğundan daha büyük gösteren tuhaf bir büzgüsü vardı. Annem bana sorgulayan gözlerle baktı ve tekrar, "Krem rengi elbisen nerede?" diye sordu.

"O elbiseyi giymeyeceğim" diye karşılık verdim kızgınlıkla.

Gözlerimde isyan kıvılcımları parladığını fark etmişti; üzüntülü bir yüz ifadesiyle, "Kaşlarını çatma, bakayım," diye de ekledi.

Ben anneme bakmadım ve oturma odasının kapısını açmadan önce parmaklarımla kaşlarımı düzleştirdim.

İçeri girince babamın arkadaşına selam verip oturdum. Karşımda, büyükannemin az önce yapmış olduğu gibi, beni merhametsizce inceleyen tuhaf, ürkütücü bir surat ile bir çift göz duruyordu şimdi.

Eliyle beni işaret ederek, "Bu yıl okuldaki grubunda birinci," dedi babam.

Adamın bu sözleri dinlerken gözlerinin hayranlıkla parıldadığını fark etmedim, ama onun her tarafımı araştıran bakışlarının göğüslerime gelinceye kadar bütün vücudumda hoyratça dolaştığını gördüm. Birden ürkmüş bir halde ayağa kalktım ve sanki peşimde bir şeytan varmış gibi hızlı adımlarla odadan çıktım. Beni odada büyük bir merakla bekleyen annemle büyükannem bir ağızdan sordular: "Ne yaptınız?"

Yüzlerine bakıp bir çığlık attım ve odama koştum, içeri girer girmez de arkamdan kapıyı çarparak kapattım. Sonra aynanın karşısına geçip göğüslerime baktım. Onlardan, o iki çıkıntıdan, geleceğimin nasıl olacağını belirlemekte olan iki et parçasından nefret ediyordum! Onları keskin bir bıçakla diplerinden kesmeyi nasıl da isterdim! Ama yapamazdım. Bütün yapabileceğim, sadece sıkı bir korseyle sarıp düzleştirerek saklamaktı onları.

***

Başımın üstünde taşıdığım upuzun saçlar sabahları hareket etmemi engelliyor, banyodayken durmadan önüme düşüp duruyor ve yazları boynumun yanmasına neden oluyordu. Niçin ağabeyiminki gibi kısa değillerdi ve beni rahat bırakmıyorlardı? Ağabeyimin saçları onun başına hiçbir şekilde ağırlık vermiyor ya da hareketleri-

ni engellemiyordu. Oysa benim hayatımı, geleceğimi ve vücudumu, saçımın son teline kadar annem kontrol ediyordu. Niçin? Beni doğurduğu için mi? Ama beni doğurmuş olması niçin ona böyle bir ayrıcalık kazandırıyordu? O, diğer kadınlar gibi normal bir hayat sürmüş ve gelip geçici bir zevk anında istemeden bana hamile kalmıştı. Benim doğumum, o beni tanımadan ya da seçmeden, ayrıca ben de onu seçmeden olmuştu. Anne ve kız olarak birbirimizi öylesine bulmuştuk. İnsan, kendisine zorla kabul ettirilmiş birisini sevebilir miydi? Annem beni içgüdüleriyle, kendisine rağmen bile seviyorduysa, benimle niçin ille de iftihar etmesi gerekiyordu? Bana olan sevgisini, yavrularını bazen seven, bazen de midesine indiriveren bir kedinin sevgisinden farklı kılan şey neydi? Bazen bana karşı sertliğinin, beni yiyip yok etmesinden bile daha fazla incittiğini düşünürdüm! Beni gerçekten seviyorduysa ve benim mutluluğum kendisininkinden üstün tutuyorduysa, öyleyse onun istekleri ve arzuları niçin her zaman benim mutluluğumla çelişiyordu? Her gün kollarımla bacaklarımı zincirle bağlayıp, onları bir de boynuma dolarken, beni sevebilmesi hakikaten mümkün müydü?

***

Hayatımda ilk defa evden annemin izni olmadan çıktım. Bu kışkırtıcı hareket sanki bana apayrı bir güç katmıştı, ama sokaktan aşağı yürürken kalbim yine de güm güm atıyordu. Sonra yürürken gözüme bir tabela takıldı: 'Kadın Berberi'. İçeri girmeden önce sadece bir saniye duraklayacaktım.

Uzun saçlarımın keskin makasların ağızlarında kıvrım kıvrım oluşunu ve sonra yere düşüşünü seyrettim. An-

nemin bir kadını taçlandıran gurur kaynağı dediği şeyler bunlar mıydı? Bir kadının tacı sırf böyle bir kararlılık ânından dolayı yere düşüp paramparça olabilir miydi? İçim, kadınlığa karşı büyük bir horgörüyle dolmuştu: Kadınların değersiz ıvır zıvır şeylere inandıklarını o anda kendi gözlerimle görmüştüm. Ve bu horgörü bana yeni bir güç kazandırdı. Emin adımlarla tekrar eve doğru yürüdüm ve yeni, kısacık kesilmiş saçlarımla annemin önünde dimdik durdum.

Annem beni görünce acı bir çığlık kopardı ve yüzüme okkalı bir tokat yapıştırdı. Sonra, sanki ben öylece ayakta dururken yerime mıhlanmışım gibi durmadan vurdu bana. Otoriteye kafa tutmam bana sarsılmaz bir güç katmış ve anneme karşı kazandığım zafer, beni bu tokatlardan hiç etkilenmeyen, sağlam bir kayaya çevirmişti. Annemin eli yüzüme çarpıyor ve sonra her defasında, sanki granit bir kayaya toslamış gibi aynı şekilde geri gidiyordu.

Niçin ağlamıyordum? En ufak bir azarlamada ya da hafif bir fiskede bile hemencecik gözyaşlarına boğuluveren bir kızdım oysa. Ama annem beni döverken gözümden tek damla yaş akmadı. Cesurca ve kararlılıkla annemin bakışlarına diktiğim gözlerimi sonuna dek açık tuttum. O bana vurmaya biraz daha devam etti, sonra da, "Delirmiş olmalısın!" diye tekrarlayıp durarak divanın üzerine yığıldı.

Bu çaresiz yenilgi karşısında yüz hatlarının iyiden iyiye bozulup kırıştığını görünce, onun adına üzüldüğümü hissettim. İçimde, onu kucaklayıp öpmek, isyanımı bastırıp kollarında ağlamak ve "Senin söylediklerini yapmak bana her zaman iyi gelmiyor," demek için güçlü bir dürtü duydum.

Ama onun, yenilgisine şahit olduğumun farkına varmaması için gözlerimi gözlerinden kaçırdım ve koşarak odama gittim. Aynaya baktım ve gözlerimde parlayan zafer ışığıyla, kendime gülümseyerek kısa saçlarımı seyrettim.

Zaferin anlamını hayatımda ilk defa kavrıyordum; demek ki korku yalnızca yenilgi getiriyor, zafer ise cesaret gerektiriyordu. Anneme karşı duyduğum korku silinip gitmiş, dolayısıyla ondan korkmamın yol açtığı esrarlı hava da dağılmıştı. Onun sadece sıradan bir kadın olduğunun farkına varmıştım. Bana attığı tokatlar onun elindeki en büyük kozdu, ama artık ürkütmüyordu beni ve bunun nedeni de canımın yanmaması değildi.

***

Kitaplarımın bulunduğu odanın dışında evimizden nefret ediyordum. Okulu ise -ev ekonomisi derslerini saymazsam- seviyordum. Yani, cuma hariç, haftanın bütün günleri severek gidiyordum okuluma.

Okuldaki bütün faaliyetlerde yer almış; tiyatro grubuna, tartışma grubuna, spor kulübüne, müzik ve sanat kulüplerine, kısacası oluşturulan grupların hepsine katılmıştım. Bunlar da yetmeyince bazı arkadaşlarımla bir araya gelip, benim Dostluk Kulübü adını verdiğim bir grup kurmuştuk. Tüm bunların nedeni, emin değilim ama, içimde derinlerde bir yerde, arkadaşlığa karşı, hiçbir şarta bağlanmayan, kısıtlamasız, her şeyi kucaklayan bir yoldaşlığa karşı, benimle olacak, benimle konuşacak, beni dinleyecek, benimle birlikte kanat takıp cennetin sonsuzluklarına uçacak insanlara karşı müthiş bir özlem duymamdı.

Bana öyle geliyordu ki, ne kadar tepeye çıkarsam çıkayım vardığım yer beni tatmin etmeyecek, içimde ya-

nan ateşi söndüremeyecekti. Gördüğüm derslerin sürekli birbirini tekrar etmesinden ve birbirine benzemesinden nefret etmeye başlamıştım: Dersleri bir kere, sadece bir kere okuyordum ve o da beni boğmaya, öldürmeye yetiyordu. Her zaman için yeni, yepyeni şeyler istiyordum.

***

Odamda kitap okurken içeri girmiş, yanımda ayakta durmuş, ama ben onu fark etmemiştim. Sonra bana, "Biraz dinlenip soluk almak istemez misin?" dedi.

Ne zamandır okuduğum ve kendimi yorgun hissettiğim için ona gülümseyip, "Olur, biraz açık havada yürüyüşe çıkabiliriz," dedim.

Çabucak paltomu giyip ona yetişmek için koşturdum. Tam çocukken yaptığımız gibi onunla el ele tutuşmaya ve birlikte koşmaya niyetlenmiştim ki, onun elini yakaladığım an, birdenbire en son birer çocuk gibi oynadığımızdan bu yana ne kadar çok zaman geçtiğini, bacaklarımın nasıl koşulacağını bile unuttuğunu ve yetişkin bacakları gibi ağır hareket etmeye alıştığını hatırladım. Bunun üzerine elimi geri çekip paltomun cebine soktum ve onun yanında yavaşça yürümeye devam ettim.

"Büyümüşsün," dedi.

"Sen de," dedim.

"Birlikte oynadığımız günleri hatırlıyor musun?"

"Ne zaman yarışsak beni geçerdin."

"Misketleri de hep sen toplardın."

Kahkahalarla güldük. Temiz hava içimi ferahlatmış ve aşırı kısıtlamalarla geçen çocukluğumda benden esirgenen bir şeye yeniden kavuşmuşum duygusu vererek beni canlandırmıştı.

"Şimdi yarışsak bahse girerim yine ben kazanırım," dedi.

"Hayır, şimdi ben seni geçerim," dedim kendime güvenerek.

"Görelim."

Yere bir çizgi çizdik ve onun yanında durduk. O, "Bir... iki... üç..." diye sayınca birlikte ileri fırladık. Beni arkamdan, elbiselerimden kavrayıp tuttuğu zaman hedefe ilk ben varmak üzereydim. Tökezleyip düştüm, o da benim yanıma yıkıldı. Hâlâ nefes nefeseyken başımı kaldırıp ona baktım ve onun da, yanaklarımı kızartacak bir şekilde bana baktığını gördüm. Kolunu belime doğru uzatışını ve kaba bir sesle, "Seni öpeceğim," diye fısıldayışını izledim.

Tuhaf ve şiddetli bir sarsıntıyla alt üst olmuştum. Duygularımın içinden, bir şimşek çakması gibi gelip geçen kısa bir süre için beni daha fazla sarmasını ve kollarında daha sıkı tutmasını istedim, ama sonra bu tuhaf, gizli arzum vahşi bir öfkeye dönüştü.

Öfkem onu daha da ısrarcı yapmış ve beni kollarıyla adeta demirden bir kıskaca almıştı. O kuvveti nereden bulduğumu bilmiyorum, ama ne yapıp edip kolunu kendimden uzaklaştırmayı başardım ve elimi sertçe yüzüne yapıştırırken onun kolunun havada öylece asılı kaldığını gördüm.

***

Kafam karmakarışık olarak yatağımda bir sağa bir sola dönüyordum. İçimde garip duygular uyanırken, gözlerimin önünden bir anlığına belirip kaybolan görüntüler geçiyordu. Ama bu görüntülerden bir tanesi orada ısrarla dikilip duracak ve bir türlü çekilmeyecekti: Kuzenim,

yanımda yerde uzanmış, kolunu belimin etrafına sarıyor ve tuhaf bakışlarıyla beynimin içinde yol alıyordu. Gözlerimi kapatıp kendimi fantezime teslim ettim; kolları beni sımsıkı sararken, dudaklarını benimkilerin üzerine sertçe bastırıyordu.

Şimdi titreyerek yüzünde gezdirdiğimi hayal ettiğim elimle ona vurduğuma inanamaz bir halde, başımı battaniyelerin ve yastığın altına gömmüştüm. Sonra bu tuhaf rüyamı sona erdirme isteğiyle hepsini üstümden attım, ama onu yapmak da bir çare olmayınca bu sefer yastığı başımın üstüne koydum ve uyku sonunda beni esir alana kadar, o inatçı hayaleti boğabileceğim kadar sert bir şekilde bastırdım.

***

Gözlerimi ertesi sabah açtım. Güneş ışığı karanlığı dağıtmış ve gölgeleriyle başıma üşüşen bütün hayaletleri kovmuştu. Yatağımdan kalkarak pencereyi açtım ve geceki rüyalarımın son ısrarcı izlerini de silen temiz havayı içime çektim. Uyanıkken güçlü tarafım karşısında tir tir titreyen, ama geceleri sinsice yatağıma sızıp, etrafımdaki karanlığı fanteziler ve yanılsamalarla dolduran, korkak tarafımla alay ederek ona sırıttım.

Lisedeki son sınıfta grubumun en iyileri arasından çıkmıştım... Ne yapacağımı düşünüp duruyordum...

Kadınlığımdan nefret ediyor, kadın doğama diş biliyor ve vücudum hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bana kalan tek seçenek reddetmek, meydan okumak ve karşı koymaktı! Anneme ve büyükanneme onlar gibi bir kadın olmadığımı, hayatımı mutfakta soğan sarımsak soyarak harcamayacağımı, bütün günlerimi kocam olacak adam durmadan yemek yesin diye heba etmeyeceğimi kanıtla-

mak için kadınlığımı reddedecek, kadın doğama kafa tutacak ve vücudumdaki bütün arzulara karşı koyacaktım.

Ağabeyimden, onun için krem rengi elbisemi giymemi istedikleri adamdan, daha doğrusu bütün erkeklerden daha zeki olduğumu, babamın yaptığı her şeyi kendimin de yapabileceğimi, üstelik gücümün daha fazlasına yettiğini gösterecektim anneme.

İKİ

Tıp fakültesi mi? Evet, tıp fakültesi... Bu sözcük, ürkütücü bir etki uyandırıyordu benim üzerimde. Parlak, çelik çerçeveli gözlüklerin arkasında şaşırtıcı bir hızla hareket edip duran, delici bakışlara sahip gözleri ve korkunç derecede sivri ve uzun bir iğneyi sıkı biçimde kavrayan maharetli parmakları hatırlatıyordu. Bir doktoru ilk defa gördüğüm zamanı hatırladım: Annem, tüyleri diken diken olmuş, doktora hem ona ne kadar saygı duyduğunu belli eden hem de yalvaran gözlerle bakıyordu; ağabeyim gerçekten korkmuştu; babam ise yatakta yardım dilenerek sırtüstü yatıyordu. Tıp, korkutucu bir şeydi. Annemde, ağabeyimde ve babamda saygı, hatta hay-

ranlık uyandırıyordu. Öyleyse ben de doktor olacaktım; tıp fakültesine gidecek, parlak, çelik çerçeveli gözlükler takacak, gözlerimi onların arkasında şaşırtıcı bir hızla hareket ettirip duracak, o korkunç derecede sivri ve uzun iğneyi maharetli parmaklarımla hiçbir zorluk çekmeden kavrayacaktım. Annemi korkudan tir tir titretecek ve bana saygıyla bakmasını sağlayacak, ağabeyimin yüreğine korku salacak ve babama benden yardım dilettirecektim. Doğaya, içimdeki ve dışımdaki organlarımla bana giydirdiği çelimsiz vücudun kusurlarını başarıyla örtebileceğimi kanıtlayacaktım. İrademle ve zekâmla ördüğüm çelik hücreye hapsedecektim onu. Beni cahil kadınların safına sürüklemesine yol açacak en ufak bir açık kapı bile bırakmayacaktım.

***

Tıp fakültesinin ön avlusunda etrafıma bakınarak durdum. Yüzlerce göz keskin ve sorgulayıcı bakışlarını üstüme çevirmişti. Ben de onların bakışlarına aynı şekilde, sertçe bakarak karşılık verdim. Niçin bana baktıklarında gözlerimi yere eğecek, onlar kendilerininkini dimdik tutarken ben boynumu bükecek, onlar kendinden emin ve gururlu adımlarla yürürlerken ben sendeleyecektim ki? Benim onlarken hiçbir eksiğim yoktu, hatta daha da iyi olduğumu düşünüyordum. Hiçbirinden etkilenmemeli, dimdik durmalıydım. Göğüslerim aklımdan tamamen çıkmıştı ve zaten onların göğüs kafesimde yaptıkları ağırlık da yok olup gitmişti. Dilediğim ölçüde kolayca ve serbestçe dolaşabilecek kadar hafiflemiş hissediyordum kendimi. Hayatta kendi yolumu çizmiştim, aklın yoluydu bu. Artık var olduğunu bile hissetmemek için kendi vücudumu ölüme mahkûm etmiştim.

***

Diseksiyon* odasının önündeydim: Şaşırtıcı derecede keskin bir koku çarpıyordu burnuma... beyaz mermer blokların üstü çıplak insan cesetleriyle doluydu. İçeri adım atarken korkudan her tarafım ürpermişti. Kadavralardan birinin yanına gelip öylece durdum. Bir erkek vücuduydu ve tamamen çıplaktı. Diğer öğrenciler hınzırca gülüşlerle, ne yapacağımı merak ederek bana bakıyorlardı. Tam sırtımı dönüp dışarı fırlamak üzereydim ki durdum; hayır, bunu yapmayacaktım. Birden öbür tarafımda, bir grup öğrencinin cesaretle ve en ufak bir utanma duygusu sezdirmeden çıplak bir kadın vücudunu incelediklerini gördüm. Ben de bakışlarımı yanı başımdaki erkek kadavrasına çevirdim ve elime neşteri alarak, sakin ve azimli olmaya kararlı bir şekilde onu incelemeye koyuldum.

***

Çıplak bir erkek vücuduyla ilk defa karşılaşıyordum ve bu karşılaşma bittiğinde, erkekler benim gözümdeki korkutucu güçlerini, aldatıcı büyüklüklerini kaybetmiş olacaklardı. Tahtından düşmüş, bir kadının hemen yanında, diseksiyon masasının üzerinde yatan bir erkekti artık o. Annem, niçin ağabeyim ile benim aramda muazzam farklılıklar bulmuş ve erkekleri, hayatım boyumca mutfakta hizmet etmem gereken birer Tanrı gibi göstermeye çalışmıştı ki? Annem benim şimdi elimde bir neşterle çıplak bir adamın yanında durduğuma, onun karnını ve kafasını keserek açtığıma inanır mıydı? Annemi

*) Kadavraların anatomik yapısını incelemek amacıyla kesilme işlemine tabi tutulması. (ç.n.)

geçtim; bir erkek vücudunu incelediğime ve onun bir erkek oluşuna hiç aldırış etmeden bu vücudu parçalara ayırdığıma toplum inanır mıydı peki?

Hem, kimdi bu toplum denen varlık? Çocukluktan itibaren kendini Tanrı olarak düşünecek şekilde yetiştirilmiş ağabeyim gibi erkekler ile annem gibi zayıf ve etkisiz kadınlardan oluşmuyor muydu bu toplum? Bu tür insanlar, bir erkek hakkında onun kaslar, damarlar, sinirler ve kemiklerden yapılmış bir karışım olmasından başka hiçbir şey bilmeyen bir kadının varlığına nasıl inanabilirlerdi?

Bir erkek vücudu! Onu yiyecekle doldurmak için sıcak mutfakta buram buram terleyen, gece gündüz zihinlerinde onun hayaletini taşıyan annelerin ve küçük kızların korkusu. İşte bu vücut, şimdi çirkin ve paramparça olarak, önümde çıplak biçimde uzatılmış, yatıyordu. Hayatın annemi bu kadar çabuk yanıltacağını; aynı hayatın bir gün, göğüslerime bakıp bende onlardan başka bir şey görmeyen bu sefil erkeklerden intikamımı bu şekilde almamı sağlayacağını rüyamda bile göremezdim. İşte, burada oklarımı tam onun göğsüne saplıyordum. Çıplak vücuduna bakıyor ve onu elimdeki neşterle lime lime doğrarken midemin bulandığını hissediyordum.

Bu bir erkek vücudu muydu; dış tarafı kıllarla kaplı, içi çürüyen ve kokan organlarla dolu, beyni yapışkan bir beyaz sıvının içinde yüzen ve kalbi kıpkırmızı kanlar içinde olan? İçiyle dışıyla ne kadar da çirkindi... akla gelebilecek en çirkin şeydi!

***

Beyaz mermer masanın üzerinde, neşterimin altında yatan genç kadını inceledim. Uzun saçları yumuşaktı ve

kırmızıya boyanmıştı, fakat şimdi formalinle* yıkanmış durumdaydı. Dişleri beyaz ve parlaktı, ön sıradakilerden biri altındı, ama köklerine doğru baktığınızda bütün dişlerinin sapsarı olduğunu görebilirdiniz. Göğüsleri sarkık ve zayıftı; çocukluğumda bana o kadar işkence etmiş olan bu iki et parçası, genç kızların geleceğini belirleyen, erkeklerin gözlerini ve akıllarını tutuşturan bu sarkık etler, orada, büzülmüş ve eski bir ayakkabı derisi gibi kurumuş olarak duruyordu. Kızların geleceğinin içi ne kadar boştu, erkeklerin kalpleri ve gözlerini dolduran bu şeyler ne kadar önemsiz görünüyordu! Annemin içimi daraltan sözleriyle kafama kakıp durduğu, kadınların başlarında taşıdıkları ve hayatlarının yarısı neredeyse onları düzelterek, parlatarak ve boyayarak geçen, bu haliyle onurları sayılan o uzun sarı saçlar da, istenmeyen diğer vücut parçaları ve et kırıntılarıyla birlikte bir çöp kovasına atılmıştı.

***

Boğazımda ekşi bir tat hissettim ve çiğnediğim et parçasını tükürerek ağzımdan çıkardım. Sonra bir parça ekmek yemeyi denediysem de dişlerim zorlukla hareket ediyordu. Ağzımdaki lokmayı hiç olmazsa çiğnemeden yutmaya çalıştım ve ekmeğin boğaz duvarını zorlayarak mideme doğru indiğini hissettim. Mide duvarlarımın salgıladığı asit sıvılarının ekmekle boğuştuğunu ve bağırsaklarımın onları yutmak üzere genişlediğini takip edebiliyordum. Derken göğüs kafesimde bir ağırlığın durduğunu anladım, bunun kanı damarlarıma pompalayıp du-

*) Dezenfekte işlemi sırasında kadavraları bilimsel çalışma amacıyla saklamakta kullanılan, formaldehit ile suyun karıştırılmasından elde edilen bir sıvı. (ç.n.)

ran kalbim olduğunu biliyordum. Kanım, damarlarımda karışık bir yolculuğa çıkmıştı, kollarımdaki ve baçaklarımdaki kılcal damarların atışları zayıftı. Burun deliklerimden içeriye hava girmiş, sonra ciğerlerimi doldurmak üzere boğazımdan aşağıya doğru yoluna devam etmişti. Ciğerlerim havanın göğüs kafesime gelmesi durana kadar balon gibi şişmişlerdi, öyle ki bir anda kendimi tıkanmış hissediverdim. Dudaklarım kıpırdamıyordu artık, kollarımı iki tarafa geremiyordum, kalp kaslarım kasılmıyor ve damarlarım kanla dolmuyordu.

Ölüyordum sanki! Dehşetle ayağa sıçradım...

Hayır, ölmeyecektim! Masalarda önümde yatıp duran o cesetlerden biri olmaya hiç niyetim yoktu. Neşterimi elimden bıraktım ve diseksiyon odasından hızla dışarı fırladım. Sokağa çıkınca da hayretle insanları seyretmeye koyuldum; tek bir an bile düşünmeden yürüyen, kollarını ve bacaklarını hareket ettiren, otobüslere yetişmek için kolaylıkla koşturan, ağızlarını pervasızca açan ve dudaklarını kıpırdatan, en ufak bir zorluk çekmeden konuşan ve nefes alıp veren insanlarla doluydu her taraf.

Sakinleşmiştim. Hayat devam ediyordu ve ben hâlâ yaşıyordum. Ağzımı olabildiğince açıp, ciğerlerimi sokağın havasıyla doldurdum ve derin derin nefes alıp verdim. Kollarımla bacaklarımı hareket ettirip önümde dalgalanan insan yığınının ortasına kadar yürüdüm. Ah, hayat olduğu gibi kabul edilince ne kadar da basitti!

***

Küçük ve yuvarlakça bir nesne, yumurta şeklindeki bir et parçası neşterimin altında titriyordu. Onu bir elimle kavradım ve teraziye koydum. Parmak uçlarımla

hissedebiliyordum onu, yüzeyi yumuşak ve kıvrımlıydı, tıpkı biraz önce masada duran tavşanın küçük kafatasından çıkardığım beyni gibi. Bu şeyin bir insan beyni olması mümkün müydü? Doğaya karşı savaş açıp galip gelen, yeryüzünün derinlerine dalan, güneş ve ayla yörüngeye oturan, kayaları parçalayıp dağları yerinden oynatan ve dünyayı yok etmek üzere atomlardan ateş çıkaran o kudretli insan aklı, elimdeki bu nemli, yumuşak et parçası mıydı yani?

Neşteri kavradım ve önümdeki beyni keserek parçalara ayırdım, sonra onlardan daha da küçük parçalar çıkardım. İyice baktım, elimde hissettim, uzun uzun inceledim, ama hiçbir şey bulamadım. Sadece parmaklarımın arasında kayıp duran yumuşak bir et parçasıydı o.

Elime aldığım küçük bir parçayı mikroskobun merceklerinin altına yerleştirdim ve içinde, üzüm salkımlarına benzer yuvarlak çekirdekler içeren yuvarlak hücrelerden başka bir şey göremedim. Nasıl çalışıyorlardı acaba, insanların bir şeyin farkına varmalarını, anlamalarını, dahası hissetmelerini nasıl sağlıyorlardı? Sonra ders kitabımı açıp, beynin çalışma mekanizmasını gösteren resimlere baktım. Karmaşık bir makinenin, diyelim bir televizyonun, bir uçağın ya da bir denizaltının çizimlerine veya bir dünya haritasına benziyordu: Aralarında bir şeyler alıp gönderen yüzlerce nokta, milyonlarca sinir ve iplik gibi teller. Bütün bu şeyleri, işte elimde tuttuğum şu et parçasının idare ettiğini biliyordum. Vücudun bütün organlarından mesajlar alıyor, sonra da sinir uçları aracılığıyla onlara emirler yağdırıyordu. Nasıl olabiliyordu bu; bu küçücük et parçası kalbe, kollara ve bacaklara nasıl emir verebiliyor, kalbe nasıl "Çalış!", kollara nasıl "İndir!" ya da "Kaldır!", bacaklara nasıl "Yürü!"

ya da "Dur!" diyebiliyordu? Sinir hücrelerinden oluşan bu karmakarışık ağ nasıl oluyor da birbirine takılmadan, tıkır tıkır işleyebiliyordu? Gözün, burnun, kulağın, dilin, parmak uçlarının ona gönderdiği mesajların sırrını, üstelik hiçbirini birbirine karıştırmadan nasıl çözebiliyordu? Mikroskoptan bu küçük yuvarlak hücrelerin arkalarına baktım ve hayatın bu ufacık protoplazma parçalarını nasıl işgal edebildiğini, onların hareket etmelerini, anlamalarını ve bilmelerini nasıl sağladığını yine müthiş merak ettim.

Bu esrarı çözmek amacıyla durmadan ders kitaplarımı karıştırıyordum. Kimya kitapları, maddenin bileşenlerini değişikliğe uğratan ve sonra aktif biçimde hareketa geçiren kimyasal reaksiyonlar olabileceğini söylüyordu. Fizik kitapları, atomları değiştiren ve hayatın önünü açan elektrikten, fizyoloji kitabı ise refleksler ve salgılardan bahsediyordu.

Okuyup araştırmaya başladım; insan vücudunun yapısını ve düzenlenişini ezberlemeye kararlıydım. Sinir sisteminin bütün parçalarının isimlerini, sinir hücrelerinin vücudun her tarafına nasıl mesaj gönderip aldığını, bütün damarların isimlerini, ne kadar uzun ve geniş olduklarını, nasıl duvarları olduğunu, kemiklerin, kemik iliğinin ve kanın yapısını, nasıl yemek yediğimi, bütün duyularımın nasıl işlediğini, nasıl uyuyup rüya gördüğümü öğrendim. Kalbimin nasıl çalıştığını ve utanınca niçin yüzümün kızardığını, bazı zamanlar niçin vücudumu ateş bastığını ve kolumu bile kaldıramayacak hale geldiğimi, sıkıntıdan niçin terlediğimi ve korkunca ellerimin ve ayaklarımın nasıl titrediğini keşfettim

Kalp bir eve benziyordu; kas duvarları ve kapakçık kapıları olan odaları vardı; bir odanın duvarları büzülü-

yor, sonra kapıları açılıyor ve o oda kanı zorla, kas duvarları daha gevşek olan yan odaya gönderiyor, sonra kapakçığın kapısı yine kapanıyordu... Kalp atışları, kanın bir odadan diğerine geçişi, kapıların açılıp kapanışları sırasında çıkan küçük küçük gürültülerdi. Fakat kalp kasları ne zaman büzülüp ne zaman genişleyeceklerini nereden biliyorlardı? Bir mesajla! Göğüsteki bir merkeze bağlı olan (ki o merkez de beyindeki merkezlerden biri tarafından yönetiliyordu) bir sinir onlara mesaj iletiyordu. Ciğerlerden gelen kan kalbe nasıl ulaşıyor ve arıtılmak üzere bir kere daha ciğerlere nasıl geri dönüyordu? Her şey dakik ve sağlam bir sistem tarafından yürütülüyordu. Vücudun her kovuğunun özel bir zarı vardı ve akışı damardan damara hiç ara vermeden sürüp giderken kan basıncı kesin bir biçimde düzenleniyordu.

Parmağımı yakan ateşi niçin hissediyordum? Çünkü parmaklarımdaki sinir uçları beyne bir mesaj iletiyor, beyin de o mesajı yanmanın neden olduğu bir acı şeklinde yorumluyor ve kol kaslarıma hemen kasılmalarını, parmaklarımı ateşten uzaklaştırmamı bildiren acil bir mesaj gönderiyordu. Bu mesajların parmak uçları ile beyin arasında, tam da parmaklarımızı onu yakan ısıdan çektirmemizi gerektiren bir anda gidip gelişini kim düşünmüş olabilirdi?

Beynimdeki sinir merkezleri ile ter bezlerim arasındaki müzakereler tamamlanana ve bu sürecin sonunda beyin, bezlere nem damlaları oluşturma emrini verene kadar sıkıntıdan terlemiyordum.

Korku duygusu beyne iletilene ve beyin derimin yüzeyindeki kan damarlarına, muhtemel bir yaralanma ihtimaline karşı kanın oradan çekilmeye hazır olmaları için büzülme emrini verene kadar acım kesilmiyordu.

Görüntülerin ve seslerin, göz ve kulak aracılığıyla beyne nasıl iletildiğini öğrenmiştim. Ve canlı organizmaların ocak ısısıyla nasıl cansız bir varlığa dönüşüp, daha sonra insanın içindekilerinin sıcaklığında canlı bir dokuya nasıl dönüştürüldüğünü de.

Uyurken beynimin uyanık ve bilinçli kalan bir parçası olduğunu, o parçanın, kalp atışlarımı gözleyip nefes almasını fısıldadığını ve rüyamda zihnimde canlanan görüntüleri denetlediğini öğrenmiştim. Bu sayede bir atın sırtında gökyüzüne uçtuğumda ya da havada düşüp kabaran dalgaların arasında boğulduğumda yataktan düşmem engelleniyordu. Aynı şekilde, bir orman cini dişlerimi etlerine geçirmeden hemen önce korkudan yatağımı ıslatmadan uyanmayı da başarıyordum.

Önümde muazzam genişlikte bir dünya açılmıştı. İlk başta endişeliydim, ama çok geçmeden çılgınca bir öğrenme tutkusuyla başım dönmüş olarak hırsla kendimi bilgiye kaptırdığımı ve bu yeni dünyaya atıldığımı gördüm. Bilim, insanın varoluşunun sırlarını önüme sermiş ve annemin benim ile ağabeyimin arasında kurmaya çalıştığı korkunç farklılıkların hepsini son derece önemsiz hale getirmişti.

Bilim bana, kadınların erkeklere, erkeklerin de insanlara benzediklerini kanıtlamıştı. Kadınların da erkeklerinki gibi bir kalbi, bir sinir sistemi ve bir beyni; hayvanların da insanlarınki gibi bir kalpleri, bir sinir sistemleri ve bir beyinleri vardı. Aralarında temel bir farklılık yoktu! Bir kadın kendi içinde bir erkek barındırırken, bir erkek de kendi derinliklerinde kesinlikle bir kadını gizliyordu. Nasıl bir kadının bazısı görünen, bazısı ise gizli olan eril organları varsa, bir erkek de kanında dişil hormonlar taşıyordu. İnsanlar, hayvanlar gibi omurilikleri nin altında birkaç küçük omur biçiminde budanmış bi-

rer kuyruk taşırken, hayvanlar da insanlar gibi ağlıyor, gözyaşı döküyorlardı.

Erkekleri, kadınları ve hayvanları birbirine yakınlaştıran bu yeni dünyayla, kudretli, adil ve her şeyi bilen bir Tanrı gibi görünen bilimle sevinçten deliye dönmüştüm. Bunun üzerine bilime bütün kalbimle güvendim ve onun öğretilerine sıkı sıkıya bağlandım.

***

Onda bütün görebildiğim, küçük yüzü, umutsuzca bir şefkat parıltısı bekleyen gözleri ve soğuktan titreyen cılız, çıplak kollarıydı. Vücudunun neredeyse her tarafı sert metal disklerle, onlara takılı olan ve tavşan kulaklarına benzeyen kulaklarında sona eren plastik tüplerle kaplıydı. Çıplak göğsünün üzeri sürekli kaldırılıp indirilen stetoskoplarla doluydu; kalkan bir stetoskopun yerini hemen bir başkası alıyordu. Bir kısmı kaba, şişkin parmaklarla, bir kısmı da kırmızıya boyalı tırnakları olan yumuşak ellerle yerleştirilen stetoskopların soğuk metali çocuğun taptaze kaburga kemiklerini hep birden bastırıyordu.

Birden profesörün sesini duydum: "Hadi, gel de şu kalp atışlarına bir kulak ver."

Hasta çocuğun etrafını dolduran öğrenci arkadaşlarım beni öne doğru ittiler ve ben, cılız bedenle aramda çok az bir mesafe kalana kadar yaklaşıp, kulaklarıma takılı stetoskopla beklemeye başladım. Bir önceki aletin bıraktığı yuvarlak kırmızı çukuru gördüm; birden elimin hissizleştiğini fark ettim ve aleti o iltihaplı vücuda yerleştiremeyeceğimi anladım; elim kontrol edilemez bir şekilde titreyip sallanmaya başlamıştı. Tam o anda kabaca bir kenara itildim ve diğer öğrenciler beni yataktan

uzaklaştırdılar. Benim yerimi kalın gözlükler takan bir öğrenci alıp, stetoskopunu hiç duraksamadan ve o yuvarlak ize hiç aldırış etmeden çocuğun göğsüne yerleştirdi. Çocuğun kuru dudaklarından hafif bir inilti geldiyse de, sesi, hasta yatağının çevresinde bir yer kapmak için birbirleriyle itişip duran öğrencilerin gürültüleri arasında kaynadı gitti.

İçimden yükselen, avazım çıktığı kadar bağırma dürtümü bastırdım, stetoskopu çocuğun göğsünden uzaklaştıran acımasız parmakları koparıp parçalamamak için kendimi zor tuttum. Ağzımı açmadan, ellerim hareketsiz bir şekilde orada öylece durdum; çünkü aklım hâlâ tetikteydi, güçlüydü ve bilime sadıktı. Bilim tanrısı kudretli ve merhametsizdir...

***

Bükülmüş ve kalın kıllarla örtülü çıplak bacaklarıyla tam önümde durdu. Huzursuzluğunu belli eden bir şekilde bakıyordu bana: "Külotumu da çıkaracak mıyım?"

Profesör arkasını dönüp ona doğru soğuk ve kararlı bir bakış fırlatıp, "Üzerinde ne varsa çıkar," diye emretti.

Hasta adam şaşkınlıkla bana bakmayı sürdürdü ve tereddüt içinde külotunun bel yerinden tutmaya devam etti. Profesör, onun bir an soluk almasına bile izin vermeden öne doğru bir adım attı ve adamı önümüzde çırılçıplak durur bir hale getirerek, külotunu kendi elleriyle indirdi.

Steril eldivenleri giyip ona doğru ilerledim. Sıkıntıyla ve öfke içinde yerinde duramıyordu. Bir kadın nasıl olur da onu soydurabilir ve muayene edebilirdi? Geri çekilmeye çalıştıysa da, profesör yüzüne sert bir tokat patlattı ve adam ancak ondan sonra, sanki bir cesetmiş gi-

bi kendisini benim orasını yoklayan parmaklarıma teslim etti.

Bilim tanrısı merhamet ve utanç tanımaz. Ne kadar da kabaydı! Bilime tapmaktan ne kadar rahatsız olmuştum! Canlı bir insanın vücudu bilim karşısında bütün saygınlığını ve kıymetini yitiriyor, benim bakışlarım ve üzerinde gezinen parmaklarımın altında tam bir ölü beden haline geliyor, zihnimde organlardan ve kopmuş kollarla bacaklardan oluşan bir kütleye dönüşüyordu.

***

Gece soğuk ve ıssız, karanlık cansız ve durgundu. Işıltılı pencereleriyle büyük hastane, vahşi bir sırtlan gibi karanlığa çökmüş, öylece duruyordu. Gecenin perdesini hastaların iniltileri ve acı dolu öksürükleri yırtmaktaydı. Odamın penceresinin kenarında tek başıma dikilmiş, yani başımdaki vazoda açan küçük beyaz çiçeğe bakıyordum. Çiçeğe dokunurken, ilk defa, sanki canlı bir şeye dokunan bir cesetmişim gibi ürperdi her tarafım. Çiçeği yüzüme yaklaştırdım ve kendimi, burnunu hücresinin demir parmaklıklarına dayayarak hayatın tadını almaya çalışan bir mahkûm gibi hissederek, mis gibi çiçek kokusunu doya doya içime çektim. Sonra elimi boynuma götürdüm, parmaklarım bir celladın kirli eli gibi boynumu kuşatan stetoskopun metal kollarına dokundu. Berbat bir şekilde eter, dezenfektan ve iyot kokan beyaz önlük omuzlarımdan aşağı sarkıyordu.

Kendime ne yapmıştım böyle? Hayatımı hastalığa, acıya ve ölüme bağlamış; mahrem yerlerini görebileyim, şişkin yaralarını hissedebileyim ve ifrazatlarını titizlikle tahlil edebileyim diye insanların vücutlarının üzerindeki örtüleri kaldırmayı gündelik işim haline getirmiştim. Ar-

tık hayata dair, bilincini yitirmiş, durmadan gözyaşı döken veya baygın bir şekilde yataklarına uzanmış, gözleri mat, sarı veya kırmızı, kolları bacakları felçli veya ameliyatla kesilmiş, nefes alıp verişi düzensiz, sesleri boğuk ya da acı içinde inleyen hasta insanların dışında hiçbir şey görmüyordum. Geri kalan günlerim için biçtiğim bu ölüm cezasını nereye kadar kaldırabilecektim? İçimi öyle bir kasvet kaplamıştı ki, kendimi son ümit ışığı da yok olup giden bir mahkûm gibi hissediyordum.

Odamdan çıkıp büyük, ortak dinlenme odasına gittim. Bir tıp dergisini açıp okumayı denediysem de, düşüncelerimin, gece vardiyasındaki iş arkadaşımın şu anda uyumakta olduğu doktorlar kanadına kaymasını engelleyemiyordum. Belirgin bir nedeni bulunmasa bile, kendimi gecenin ortasında bir adamla baş başa hissettim; onu benden ayıran sadece kapalı bir kapıydı. Gözlerimde uykudan eser olmadığı halde, bu düşünce bana bir rüya gibi geldi ve korktum... Hayır, korku değil, kaygıydı aslında bu... Hatta, kaygı da değil, arzuydu içimdeki; sadece bu tam bir arzu değil, daha çok, zaman zaman o kapıya kaçamak bakışlar fırlatmama neden olan, tuhaf ve rahatsız edici bir duyguydu.

***

Dirseğimin dibindeki telefon çaldı; gece hemşiresinin sesi beni hasta bir kadının yatağının başına çağırıyordu. Kaşla göz arasında oraya gittim. Hasta, genç ve evli bir kadındı. Nabzını dinledim; romatizma yüzünden kapakçıklar kalınlaşmıştı, daha önceleri sağlıklı kalplerde duymuş olduğum melodilerden farklı, uyumsuz sesler çıkarıyordu. Kapakçıklar esnekliğini yitirmişti, artık kalbin kapılarını sıkıca kapatamıyordu ve bu yüzden kan, bo-

zuk bir su değirmeni çarkındaki çağıldama sesine benzer bir gürültüyle kapakçıklardan sızıyordu.

Genç kadına baktım ve gözlerinde bir parıltı gördüm. "Ona ne diye sesleneceğim?" diye sordu bana. "O benim ilk çocuğum olacak."

Ona bir iğne yaparken, gözlerini narkoz örtüsüyle bakışlarımdan gizledim ve "Bilmiyorum, henüz oğlan mı kız mı olduğunu bile bilmiyoruz ki," dedim.

Zaman, dehşet verici anlarla geçti ve bebeğin pürüzsüz, siyah kafasının, karanlıktan aydınlığa, bilimin o sert metal ağızlarıyla çevrili aydınlığa çıkışını izledim. Kadının kalbindeki çırpınmayı ve iniltiyi, kanın zayıf akıntısını, kapakçıkların güçlükle vuruşunu dinledim. Sonra çocuk bir ok gibi dışarı fırladı ve yüksek sesle ağlamaya başladı; miniminnacık gözlerini ilk kez hayata açıp dünyayı gören bu insanoğlunun görünüşü karşısında hayretten ne yapacağımı şaşırarak büyük bir sevinç içinde gülümsedim.

Biraz sonra ise, mezar sessizliği gibi uğursuz bir durgunluğun farkına vardım. Kanın çağıldaması ve kapakçıkların vurması kesilmişti. Bakışlarımı kadına çevirdim; yüzü granit bir heykel kadar soğuk ve donuk, göğsü ahşap bir kutu gibi hareketsizdi. Ona ne olmuştu? Daha birkaç dakika önce konuşuyor, hareket ediyor, nefes alıp veriyordu. Bir insanın hayatını ölümün pençelerinden zorla çekip almak için tıp biliminin benim hizmetime sunduğu bütün kaynakları kullanmak amacıyla hemen harekete geçmek istedim; şırıngayla toplar damarlarına solüsyon ve uyarıcılar verdim, burnuna oksijen gitmesini sağlamaya çalıştım, akciğerleri çalışsın diye suni solunum yapmayı denedim, uzun bir iğneyi doğrudan kalbine batırdım, göğsünü açıp onu tekrar hayata

döndürmek için kalbine masaj yapmaya başladım, bütün gücümle ağzına üfledim ve dışarıya bir tepki vermesi için yüzüne kesik kesik tokatlar attım. Ama hiçbiri işe yaramadı. Bilim bu noktada acizdi. Yeryüzündeki hiçbir şey bu küçük, kapalı gözkapağını bir kere bile olsun yeniden kaldıracak güçte değildi.

Bu sefer ilgimi, bacaklarıyla tekmeler atan, hemşirenin kollarında ağlayıp feryat eden yeni doğmuş bebeğe çevirdim. Soğuk metal masanın üzerinde yatan bu kaskatı kesilmiş vücuttan bu canlı et parçasının çıkmış olması ne kadar olağanüstü bir şeydi! Başımı ellerimin arasına aldım, çökmüş bir halde en yakınımdaki sandalyeye oturdum. Bilim, öylesine körü körüne itaat ettiğim o zorba Tanrı, kalpteki kapakçıkların romatizmanın etkisi sonucunda bozulabileceğini niçin açıklayamıyordu bana? Genç bir kadının kalbi nasıl oluyor da sonsuza kadar durabiliyordu? Ölen bir kadın nasıl oluyor da canlı bir çocuğa hayat verebiliyor, bu ölü bedenden nasıl oluyor da ufak bir hayat kıvılcımı doğabiliyordu? Hayat ateşi nasıl bir parlayıp bir sönmüştü? İnsan nereden gelir, nereye giderdi?

Benim içimdeki bu mücadelenin kapsamı birden genişledi ve erkeklikle kadınlıktan çıkıp, bir bütün olarak insanlığa yöneldi. İnsanlar, kaslarına, beyin hücrelerine, damar ve sinir sistemlerinin karmaşıklığına rağmen ne kadar da önemsiz yaratıklar olarak görünüyorlardı. Çıplak bir gözle bile görülemeyen küçücük bir mikrop, burnun içinde nefes alıp verebiliyor ve ciğerlerin hücrelerini yiyip bitirebiliyordu. Tanımlanamaz bir virüs tesadüfen ortaya çıkmış ve karaciğerin, dalağın ya da vücudun başka bir organının hücrelerini çılgınca bir hızla çoğaltarak onların etrafındaki her şeyi tahrip edebilmişti. Ba-

demciklerden kalbe gitmenin yolunu bulan küçük bir yapışkan damla doğrudan felce yol açabiliyordu. En küçük parmağa batan küçük bir iğne konuşma, görme ve duyma yetisini hepten ortadan kaldırabiliyordu. Öylesine bir hava kabarcığı tesadüfen kana karışıyor ve vücut birdenbire pis pis kokup çürümekte olan bir köpek ya da at gibi hareketsiz bir cesede dönüşüyordu.

Çalım satarak yürüyen ve kendi kendini yiyen, düşünen ve sürekli kendini yenileyen bu kibirli, gururlu ve kudretli insan, yeryüzünde, kendisini yok olmaktan kıl payı ayıran bir beden tarafından tutuluyordu. Ama bir kere yerinden kopunca -ve bir gün mutlaka kopacaktı- yeryüzünde onu artık yeniden bir araya getirebilecek hiçbir güç yoktu.

Bilim, tahtından tepe taklak olup düşmüş, az önce insanoğlunun yaptığı gibi çıplak ve aciz bir şekilde ayaklarımın önüne yığılmıştı.

Şaşkın ve kafam allak bullak olmuş bir şekilde etrafıma bakındım: Bilim beni yeni bir inanca götürmeden, eski inancımı ortadan kaldırmıştı. Peşinden gitmeye ant içtiğim aklın yolu, kocaman ve aşılamaz bir engele çarpınca kesilen, kısa ve sığ bir yoldu.

Gözlerimi fal taşı gibi açmıştım. Ne yapmalıydım? Geldiğim yoldan gerisin geriye dönmeli mi, yoksa o engele sokulup yaslanarak korunmak için sımsıkı sarılmalı mıydım? Benim gözümde hiçbir seçenek gerçekten iyi değildi: Bu isyankâr hareketlerim bana, korunmak için kendi dışımdaki hiçbir şeye sarılmamam gerektiğini gösteren, belli belirsiz bir kuvvet ve irade gücü vermişti. İçimdeki o şey, içinden bir yol geçmeyen, kocaman bir engelle kapatılmış olsa bile.

Böylece kendimi tamamen yeni bir yöne giderken bulacaktım.

ÜÇ

Birkaç eşyamı paket haline getirip, beni şehirden çok uzaklara... bilim profesörlerinden ve onların laboratuvarlarından, annemden ve ailemin diğer fertlerinden, hem erkeklerden hem de kadınlardan çok uzaklara götürecek olan trene bindim.

Her yerden uzak ve sakin bir köyde küçük bir ev aldım. Bakışlarımı vahşi ve huzurlu yeşil tarlalardan tertemiz mavi gökyüzüne kaydırarak, kır evimin balkonunda oturuyordum. Rahat bir sedire sereserpe yayılmışken, güneşin ışıkları bedenimin üzerine düşerek ısıtıyordu beni. Tatlı bir uyuşukluk içinde durmadan geriniyor ve rahatıma bakıyordum.

Hayatımda ilk defa yanımda tek bir insan yoktu ve sanki, geçmişteki hayatımın uzun yılları boyunca birikmiş katmanları içimden boşaltıyordum. Orada kendi çıplak benliğimle yüzleşmiş ve gördüğüm şeyleri en küçük ayrıntılarına kadar irdelemeye başlamıştım.

Elime bir bıçak almıyor ya da kulağıma bir stetoskop takmıyordum; öğrenmiş olduğum tıbbi ve bilimsel bilgiler, görmüş ve tanımış olduğum insanlar, yıllarca yürütmüş olduğum ve en sonunda beni düşüncelerimde kör bir çıkmaza sürükleyen mücadeleler birer giysi gibi çıkıyorlardı üzerimden. Bu türden düşüncelerimi de boşaltmış, sadece hissetmeye başlamıştım.

Hayatımda ilk defa düşünmeden hissediyor, vücuduma yansıyan sıcak güneşin tadına varıyor, yeryüzünün üstündeki giysinin güzel, yumuşak yeşilliğini doyasıya seyrediyor, gökyüzünü kaplayan büyüleyici engin maviliğe dalıp dalıp gidiyordum. Doğayla bu kadar yüz yüze gelince, doğanın, şehrin kuru gürültüsü içinde harcanmış olan büyüleyici sihrini, kadınların değersizleştirilmiş, tutsak alınmış kadınlıklarını, erkeklerin mağrur ve tahakkümcü erkekliklerini, ayrıca bilimin sınırlı, etkisiz şamatasını kavramıştım.

Doğanın güzel ve kudretli bir Tanrı olduğunun, cılız ama kibirli insanlığın da kısacık ömür süresinde sırf gurur ve başarı duygusu adına onun üzerine ne kadar ucuz ve çirkin giysiler giydirmeye çalıştığının farkına varmıştım. Kalbimin daha hızlı çarptığını hissediyordum ve bu, ruhumu tuhaf duygu akımlarıyla dolduruyordu. Ne zamandır ilk defa, zihnimin kalp kasları ve damarları resmetmek ve ondan akan kan miktarını hesaplamak için çabalamasına gerek kalmadan kalbimin çarptığını hissedebiliyordum. Kalp atışlarımın yeni bir dili vardı artık ve

bu dili ne bilim ne de tıp açıklayabilirdi; benim yeni uyanmış duygularımla anladığım, ama eski deneyimlerle yüklenmiş zihnimin pek kavrayamayacağı bir dildi bu. Duygunun akıldan daha keskin zekâlı olduğunu hissediyordum. Duygu, insanın kalbinde daha derin kökler salmıştı, insan ırkının çok eskilere dayanan tarihine daha sağlam bağlarla bağlıydı, insanın doğasına daha sadık ve onunla daha uyum içindeydi; bütün bunları da kendi deneyimleriyle kanıtlamıştı.

Sedirin üzerinde bacaklarımı bükerek ve kendimi bedenimi sarmış olan yeni duygulara teslim etmiş olarak geriniyordum ki, ansızın aklıma bir şey geldi: Bu, benim bir zamanlar ölüme mahkûm ettiğim bedendi; bilim ve akıl tanrısının ayakları dibine atarak, acımasızca feda etmeye karar vermiş olduğum kadın bedenimdi ve şimdi tekrar canlanmaya başlıyordu. Çocukluğumu, ergenliğimi ve genç kadınlığımın şafağını göğüs göğüse bir muharebede boşa harcamıştım, hem de kime karşı? Kendime, kendi insanlığıma ve doğal dürtülerime karşı. Ve şimdi bunların hepsini geride bırakmak ve hayata yeniden; ürünleri kendiliğinden fışkıran bu mekânda, milyonlarca yıldır toprağı örtmekte olan bâkir doğanın içinde, yeryüzünün meyvelerini yiyip ağaçlardan oluşan bu kubbenin altında içgüdülerini takip ederek yaşayan, niçinini ya da nasılını sormaksızın sadece yiyip içen, çocuk doğurup hastalanan ve sessizce ölen basit kır insanlarıyla, hayatın beşiğinde sıfırdan başlamak üzereydim.

Kendime gülümsedim, sonra bayağı güldüm, öyle ki havada çınlayan kahkahamı duyabiliyordum. Annem bana her zaman bir kızın başka insanların duyacağı şekilde gülmemesi gerektiğini söylediğinden, eskiden kahkahalarımı da bir sese dönüşmeden önce dudaklarımda he-

men sönüverirdi. Şimdiyse ağzımı açabildiğim kadar açtım, güldüm ve burnumdan bir hırıltı çıkardım; göğsümün içi havayla, tütün ve karbon monoksidi olmayan, tıp biliminin ve toplumun arıtma işlemlerine gerek olmayan, saf, tertemiz havayla doldu. Bu havanın bileşiminin nasıl olduğu hiç mi hiç ilgilendirmiyordu beni; sadece beni dinçleştirdiğini ve yanıp kavrulan içimi serinlettiğini biliyordum. Kendimi güneşin ışınlarına bıraktım ve onların vücudumda gezinmesine izin verdim; bunlar da saf ışınlar; özellikleriyle, yani zararlı mı yararlı mı olduklarıyla ilgili bilimsel analizlerin değmediği, tertemiz ışınlardı.

Basit ve iyi huylu bir köylü bana bir tepsi içinde yiyecek getiriyordu: sade ekmek, kaymak, tereyağı ve yumurta. Dokuz yaşına kadarki çocukluğumdan kalma, ondan sonra hiç hissetmediğim bir coşkuyla yiyordum yemeğimi. Annemin, bir kız çocuğunun nasıl yemek yemesi gerektiği konusundaki talimatları ve tıp mesleğinin tereyağı ile kaymak hakkındaki uyarıları umurumda bile değildi. Ağzımı yiyecekle dolduruyordum. Topraktan yapılmış bir testiden ağzımı şapırdata şapırdata su içiyor ve suyun giysilerimin her tarafına dökülüşünü izliyordum. Açlığımı tamamen bastırana kadar yiyip, susuzluğumu giderene kadar içiyordum. Sedir, sıcaktan iyice ısınınca, kalkıp daha serin köşelere gidiyordum. Toprağın derinlerden gelen kokusunu içime çekiyor ve toprağa ait olma, onun bir parçası olma duygusuyla kendimden geçerek yüzükoyun yere uzanıyordum.

Hafif bir rüzgâr eteğimi baldırlarıma kadar kaldırsa da, geçmişte bacaklarımın üstü ortaya çıktığı zaman hissettiğim telaş duygusuna asla kapılmıyordum. Annem, vücudumun utanılacak bir şey olduğu duygusunu nasıl da beynimin ta içine kazımıştı? Oysa insan çıplak doğar,

çıplak ölürdü. İnsanın bütün giysileri birer görüntüden ibaretti ve gerçek doğasını örtmeye yönelik bir çabadan öte anlam taşımazdı.

Esintiyle birlikte giysilerim havalanırken yeniden doğduğumu hissettim ve ancak bu yeniden doğuş ânında duygusal hayatımın doğru bir dengeye kavuştuğunu düşündüm. Fakat bu yeniden doğuşa rağmen, yaşamak isteyen... daha doğrusu, yaşama hakkını talep eden kudretli bir dev de vardı içimde.

***

Gecenin ortasında kapımın hızla vuruluşuyla uyandım. Dışarıya baktığımda, bir grup köylünün hasta bir yaşlı adamı getirdiklerini gördüm. Onları içeri aldım, adamı beyaz önlüğümün üzerine yatırdım ve göğsünü dinledim. Kalp atışlarının sesi iniltilerine karışırken, ona bakmak üzere gözlerimi kaldırdım. Boğulurken ulaşamayacağı uzaklıktaki bir can simidine bakan birisi gibi umutsuzca bana dikmişti gözlerini. Birden sanki bildiğim her şeyi unuttuğum ve daha önce bir hastayı hiç muayene etmediğim duygusuna kapıldım. İlk defa olarak acı çeken ve kendi iniltilerinin sesini duyan bir insanın gözlerini görüyordum.

Geçmişte o hastaları nasıl muayene edebilmiştim? Hocalarım beni hasta bir insanın bir karaciğerden, dalaktan ya da sindirim ve boşaltım sisteminden ibaret bir şey olduğuna nasıl inandırmışlardı? İnsanların gözlerine, o gözlerin ta içine ışık tutarak bakabilmemi, tazeliklerine ve masumluklarına aldırmadan gözkapaklarını parmaklarımla kaldırabilmemi nasıl sağlamışlardı? İnsanların boğazlarına, acı dolu feryatlarını işitmeden bakmaya nasıl ikna etmişlerdi beni?

Bir an içim titredi. Hayatımda ilk defa olarak bir hastayı, farklı parçaların gevşek bir toplamı olarak değil, tam bir insan olarak görüyordum. Yaşlı adamın hasta gözlerinin perişanlığı içime işliyor ve feryatları kulaklarım ile kalbim arasındaki uçurumu kapatıyordu.

Ne yapacağını bilmez bir halde hastamın önünde duruyordum. Gözlerim onun gözlerine sabitlenmiş, kulaklarım belli belirsiz fısıltılar halinde çıkardığı inıltileri adeta emiyor, ruhum insan acısının hiç alışık olmadığım bu sahnesini şaşkınlıkla seyrediyor, zihnim de sessiz sessiz hayata yeni bir anlam biçiyordu.

Elimi kalbime götürdüm ve başımı duvara yasladım. O donuk, çaresiz gözlerde beni derinden rahatsız eden bir şey vardı. O fısıltı halinde çıkan inıltideki bir şey ruhumu bitkin düşürüyordu. Daha önce hiç farkına varmadığım, bilmediğim ya da hissetmediğim bir şeydi bu: Acı; evet, acı! İçimdeki katmanları delip geçen, haz merkezlerine varana kadar en içerilere ulaşan, derin bir duyguydu bu. Acı çekiyor, ama aynı zamanda bu acıdan haz alıyor; kendi insanlığımın, uçsuz bucaksız yetilerini tecrübe ettiğim, bilinmeyen ufuklarını keşfettiğim insanlığımın hazzını duyuyordum.

Bütün varlığım en küçük zerresine kadar bu hazza gömülmüşken, ruhum kupkuru bir acı duygusunu içine çekiyordu da, gözümün kararmasına neden olunca en yakınımdaki sandalyeye çöktüm; gözlerimi kapatıp ağlamaya başladım. Daha önce hiç başıma gelmeyen bir şekilde ağlıyordum, sanki gözlerim nasıl ağlanacağını daha önce hiç bilememişti. Geçmişte hep geri çekilmek ister gibi akan gözyaşlarım şimdi bir sele dönüşmüş, yanaklarımdan aşağıya şakır şakır akıyor ve onları durdurmak için hiçbir çaba harcamıyordum. Bıraktım, zihnimde bi-

rikmiş tozu temizlesinler, kalbimi örten kara peçeyi kaldırıp atsınlar ve ruhumu düşürdüğüm o kahrolası katılığın zindanından kurtarsınlar diye... Kendimi acının kolarına teslim ettim.

Kendime ancak bir ses duyunca gelecektim; zayıf bir sesti bu, ama sımsıcaktı. Adam bana, "Ağlamayın, doktor. Ben iyiyim," diyordu.

Gözlerimi açıp ona baktım. Gülümseyişi zayıf ve sakindi, ama içindeki şefkati ve nazikliği belli ediyordu. Sanki benim adıma şefkat duyan, elimden tutup bana sahip olduğu bir şeyi vermek isteyen, bende hiç olmayan bilgiyle ve kuvvetle donanmış olan oydu. Fiziksel bir hastalığın, ruhsal bir hastalıkla kıyaslandığında hiçbir önemi yok gibiydi. Sanki doktor o, hasta da bendim.

İnsanlığa inancımı tam da onu kaybettiğim ve insan hayatının bir balondan öteye gitmediğine karar verdiğim... onu arkamda, ışıl ışıl binaları, uçakları ve gelişmiş silahlarıyla şehrin parlak ışıklarına bıraktığımı düşündüğüm bir zamanda yeniden kazanmam inanılacak gibi değildi. İlkel bir mağarada... tıp profesörleriyle entelektüellerin aksine, üzerindeki elbiselerden başka hiçbir şeye sahip olmayan, hasta bir yaşlı köylünün ellerinde yeniden bulmuştum onu.

Kuru, çatlak dudaklardan yayılan, ama içinde hayatın anlamını taşıyan küçük bir gülümsemeydi bu inancın karşılığı... İnsanların kalabalıkta kaybettiği, bilimin kendi dev aygıtının şaşaası arasında gözünden kaçırdığı ve aklın açıklayamadığı bir anlam... Bu anlam, sevgiydi; yaşama sevgisi, hastalıkta ve sağlıkta, bilinen ve bilinmeyen yanlarıyla, başlangıçları ve sonlarıyla yaşamanın hazzı ve acısı. Sevgi. Kalbim bu yeni sözcüğe vuruldu, içimden bir hasret çığı devrildi ve ruhumda bir ateş parladı.

***

Yaşamaya nasıl devam edebilirdim? Aynı anda hem bozulmamış, denenmemiş duyguları olan sabırsız bir çocuktum, hem de yaşlanmış zihniyle, kalifiye bir doktor. Yirmi beş yıllık hayatım, kadınlığımı hissetmeden geçmişti. Kalbim bir erkek yüzünden bir kere bile daha hızlı çarpmamış, dudaklarım öpücük diye bilinen o harikülade şeyi bir kere bile tatmamıştı. Ergenliğin hararetli ateşinden geçmemiştim hiç. Çocukluğumu annemle, ağabeyimle ve kendimle mücadele ederek harcamıştım. Ders kitapları bütün ergenliğimi ve kadınlığımın şafağını tüketmişti. İşte buradaydım; oynamak, koşmak, uçmak ve sevmek isteyen, yirmi beş yaşında bir çocuk.

***

Yine birkaç eşyamı topladım ve beni dünyaya götürüp, kendimden uzaklaştıracak olan trene bindim. Kendi benliğimle tanışmıştım: Artık hayattan kopuk bir şekilde ona o kadar çok yapışmaya ihtiyacım yoktu. Özünü, bir güvercinin gagasındaki buğday gibi topladığım hayat... Varlığını, bedenim ve ruhumun en küçük zerresiyle sevmeye başladığım hayat... Sarılmak için karşı konulmaz bir arzu duyduğum hayat...

Bütün bunları hissettikten sonra kendimi ürkütücü bir yalnızlığa nasıl hapsedebilirdim? Geriye dönmek zorundaydım; onun için evime, aileme, işime ve hastalarıma döndüm. Kollarımı hayata açıp, onun benim annem olduğunu ilk defa candan hissederek annemi kucakladım. Babamı kucakladım ve bir kız evlât olmanın ne demek olduğunu anladım; ağabeyimi kucakladım ve kardeş sevgisini hissettim. Sonra, hâlâ eksik olan bir şeyi,

orada olmayan birisini arayarak etrafıma bakındım. Kimdi o? Onun adına içimin en derin yerlerinden bir çığlık koptu, ruhum ona seslendi. Kim olabilirdi o adam?

Şiddetli bir özlem beni, bedenimi ve ruhumu kasıp kavuruyordu; sevgiye susamış ve aklın dizginlerini koyverdiği bir ruhun demir hücresinden çıkan bâkire bir bedenin özlemiydi bu. Bir erkek ile bir kadının birbiriyle karşılaşmasının neye benzediğini delicesine merak ediyordum. Yatağımı fanteziler ve yanılsamalar doldururken geceler uzadıkça uzadı. Uzun ve güçlü kollar belimi sardı. Bir erkeğin yüzü benimkine iyice yaklaştı. Babamınki gibi gözleri, kuzeninki gibi bir ağzı vardı, ama ikisi de değildi. Kimdi o? Okuldaki kızların aptalca gevezelikleri geldi aklıma. İçimi çektim, inledim ve ergenlik çağındaki bir kızın fantezilerini kurdum; sanki bir erkeğin vücudunu hiç kesip doğramamış, üstündekileri çıkararak onu çırılçıplak hale getirmemiş ve çirkinliğinden iğrenmemiş gibiydim.

Unutmuş muydum?... Bilmiyorum... Ama unutmuştum... Ve şimdi, canlı bir erkek bedeninin esrarı ve merakı yeniden zihnimi doldurmaya başlamıştı... Belki de kadınlığım cüretle hapishanesinden çıkmış, zihnine yığılmış olan anılar arasından kendi yolunu bulmaya çalışıyordu. Belki de ruhumun fırtınalı özlemleri bedenin çirkin görüntülerini hayal gücümden tamamen söküp çıkarmıştı ya da kalbimin küt küt atışları tıp biliminin bilgilerini kafamın içinden tamamen temizlemişti.

Şafak sökmek bilmiyordu. Yatağımın sıcaklığı adeta kızgın bir fırına dönerken, sabahın ilk ışıkları geceki rüyaların yoğunluğunu dağıtmakta çaresiz kalıyordu.

DÖRT

Yatağımın yanındaki telefon acı acı çaldı ve saati anlamak için bir gözümü yarı açtım. Sabahın ikisiydi. Ahizeyi ağır ağır kaldırdım ve telaşlı bir sesin, "Doktor! Annem çok hasta. Lütfen, gelip onu kurtarın," dediğini duydum.

Yatağımdan fırlayarak aceleyle üstüme ceketimi attım, acil durumlar için her zaman hazır olan küçük çantamı kaptım ve hastanın evine doğru arabamı son sürat sürdüm.

Kadının gittikçe zayıflayan kalp atışlarını dinledim; yaşlılığın iyice soldurduğu ve hayatın çekilip gitmek üzere olduğu bir kalbin sesiydi bu. Stetoskopumu kulakla-

rımdan çıkardım ve yanımda uzun boylu, gözlerinde umutsuz bir endişe okunan bir adamın durduğunu fark ederek etrafıma bakındım.

"Durumu çok mu kötü, doktor?"

Hiç cevap vermeden odadan çıktım. Benim arkamdan oturma odasına geldi ve sabırsız bir ses tonuyla tekrar, "Durumu çok mu ciddi?" diye sordu.

"Hayır," dedim yavaş bir sesle. "Durumu ciddi falan değil. Sadece ölüyor."

Adam dehşet ve şaşkınlık içinde bana bakıp, "Ölüyor mu? Hayır! Olamaz!" dedi.

Başını elleri arasına gömdü, kendini yakınındaki bir sandalyeye bıraktı ve boğuk, titrek bir sesle ağlamaya başladı. Ağlama nöbeti geçene ve gözlerini yeniden bana bakmak üzere kaldırana dek bekledim, sonra da, "Her şeyin bir sonu var," dedim.

"Ama o benim annem, doktor."

"Yaşlılık onu da yakalamış. Şimdi ölmesi çok normal bir şey."

Gözlerini silince, sıkmak üzere elini tuttum. "Onu kendi odasında tutun ki, hayatını huzur içinde bitirebilsin."

Gözyaşları tekrar gözlerine hücum etti, ben de kapıyı açıp kendimi dışarı attım.

***

Elimde bir bardak sıcak anason çayıyla (ameliyat odasından son hasta da çıktıktan sonra nöbetçi hemşire benim için yapmıştı onu) odamda oturuyordum. Yorgun parmaklarım, sıcaklığında bir rahatlık arayarak gevşeme isteğiyle bardağın etrafında dolanıyordu. Bütün yüzümü bardaktan tüten buhara yaklaştırdım ve onu derin derin içime çektim, zaten anason çayının kokusunu ken-

disinden daha çok severdim. Derken hemşire içeri girdi ve bir adamın beni görmek istediğini söyledi.

Adam içeri girdi. Onu tanıdım ve elini sıkmak için ayağa kalktım. Tam karşımdaki koltuğa otururken, siyah bir kravat taktığını fark ettim. Ona başsağlığı dileklerimi sundum. Gözlerini yerden kaldırmadan, "Teşekkür ederim, doktor," diye cevap verdi.

O başı önüne eğik öylece dururken, ben anason çayımdan büyük bir yudum aldım. Sonra gözlerini kaldırıp tuhaf biçimde elimdeki bardağa baktı.

"Bir bardak anason çayı içer misiniz?" diye sordum ona.

Şaşırması beni güldürdü, sonra bakışlarını bana çevirip gülümsedi ve "Size teşekkür etmeye geldim," dedi.

"Ben bir şey yapmadım ki."

"Ama gecenin bir yarısı çıkıp evimize geldiniz."

"Bu her doktorun görevi."

"Üstelik bana gerçeği söylediniz."

"Öyle bir durumda sizden saklayamazdım ki."

"Çok acı bir şey."

Ben cevap vermedim, o da bana bakmaya devam etti ve "Ölmekte olan bir insana bakmak size acı vermiyor mu?" dedi.

"Benim yaşadığım en katlanılabilir acı biçimi bu."

"Kabullenilmesi ölümden daha zor ne olabilir ki?"

"Çaresi olmayan bir hastalık, ağır bir fiziksel sakatlık ya da akıl hastalığı."

"Bunların hepsini gördünüz mü?"

"Bu her doktorun hayatının bir parçasıdır."

"Beni bağışlayın, doktor. Ben kendi işimde zayıf ve hasta insanlarla uğraşmıyorum tabii ki. Ben sert kayalarla, taşlarla uğraşırım."

"Siz mühendis misiniz?"

"Evet."

Bir an için ikimiz de sessiz kaldık, sonra ona bakıp, "Ama hayatınızda acıyı ve sıkıntıyı hiç tatmadınız mı?" diye sordum.

"İlk defa ölmekte olan birini gördüm ve çocukluğumdan beri ilk defa ağladım."

Bu beni şaşırtmıştı. Hayat sertti demek, kayalardan bile daha sert! "Öyleyse henüz hayatı tanımamışsınız," dedim.

Gözlerime baktı, tam bir şey söylemeye niyetlenmişti ki vazgeçtiğini anladım. Gözlerinde tuhaf bir ifade gördüğümü düşündüm: Bu, çocukluk ve naiflikle karışmış, beni onun adına bir şeyler yapmaya iten bir zayıflık ve yoksunluk ifadesiydi. Sonra ayağa kalktı ve "Tekrar teşekkürler, doktor," diyerek elini uzattı.

Arkasını dönüp kapıya yöneldi, ama hemen çıkmadı. Başını çevirip tekrar bana bakarken, bir şeyler söylemeye çabaladığı anlaşılıyordu. Sonra onun, "Sizinle başka bir zamanda sohbet etmek isterim, ama..." dediğini duydum.

Durdu, sonra yakınımda tek bir yere bile bakmadan tekrar konuşmaya başladı. "Fazla boş zamanınız olmadığını biliyorum."

Cevap vermedim. Gözlerini benden kaçırmayı sürdürerek kekeledi: "Sizi tekrar görebilir miyim?"

Doğruca yüzüne baktım: Gözlerinde ilgimi çeken bir bakış vardı, ama ifadesi ikna edici değildi; tek gördüğü ölüm annesininkiydi, hastalığın ve acının kıyısından bile geçmemişti. Karşısındaki bu yaşlı ve deneyimli zihni tatmin edebilir ya da bu obur, hiçbir şeyin kendisini kısıtlamasını istemeyen çocukta bir ilgi uyandırabilir miydi?

Ama benim gözlerimin üzerinde en fazla durduğu ilk adam da oydu, bu yüzden, "Beni tekrar görebilirsiniz," diye karşılık verdim.

***

Piramidin altını oluşturan büyük taşların birinin üstünde, gözlerimi uzaktaki ufka dikerek ve güneşin kırmızı dairesinin yuvarlağının kalın, gri bulutların arasından süzülüşünü seyrederek onun yanına oturdum.

"Ne düşünüyorsun, doktor?" dediğini duydum.

"Niçin bana hep doktor diyorsun?"

"Hoşuna gitmiyor mu?"

"Acı içinde beni çağıran hastalarımı hatırlatıyor bana."

"Büyülü bir unvan. Seninle konuşurken doktor demek bana gurur veriyor. Tanıdığım ilk kadın doktor sensin."

"Gerçekten mi?"

"Seni arayıp anneme bakmak için gelmeni istediğimde, telefonda sesini duyduğum kişinin doktor olduğunu düşünmüyordum. Seni annemin odasına girerken gördüğümde de doktorun sen olduğuna inanamadım."

"Niçin olmasındı?"

"Bir kadın doktorun ya çirkin ya yaşlı ya da ikisi birden olması, kalın gözlükler takmış ve çok okuyup çok çalışmaktan sırtı bükülmüş olması gerektiğini düşünmüştüm nedense. Güzel bir kadın olabileceğin aklıma bile gelmemişti."

"Niçin peki?"

"Bir kadının hem akıllı hem de güzel olması pek kolay bir şey değil."

"Niçin?"

"Bilmiyorum."

"Öyleyse sana ben söyleyeyim: Çünkü bir kız, daha ilk çocukluk günlerinden beri, kendisinin sadece bir vücut olduğuna, başka bir şey olmadığına inanacak şekilde yetiştirilir. Bu yüzden hayatının geri kalanı boyunca bütün ilgisini vücuduna yöneltir; üzerinde durulması ve gelişmek üzere teşvik edilmesi gereken bir zihni de olduğunun farkına bile varmaz."

"Niçin böyle davranırlar peki?"

"Çünkü, hayatta kilit mevkileri işgal eden erkekler, kadınların, canları istediği zaman bacaklarının arasına girebilecekleri, güzel ve aptal hayvanlardan fazla bir şey olmasını istemezler. Erkekler kadınların kendilerinin eşi ya da ortağı olmasını da istemezler; onların tek istedikleri, kadınların ikinci planda kalmaları ve onlara hizmet etmeleridir."

O güldü, ben de güldüm. Bana yaklaşıp şunları söyledi: "Ben o erkeklerden değilim. Ben hizmetçim değil, hayat ortağım olacak bir kadın istiyorum. Senin aklın bana gurur veriyor. Ameliyat odana girip, onları tedavi etmeni, tekrar sağlıklarına kavuşturmanı bekleyen, senin aklına ve uzmanlığına bel bağlayan bütün o erkekleri ve kadınları kendi gözlerimle gördüğüm zaman ne kadar mutlu olduğumu hayal edemezsin. Seninki gibi aklı olan bir kadın nasıl olur da sadece yemek pişireceği bir eve tıkılıp kalabilir? Senin zekâna ve bilgilerine sahip bir kadın nasıl olur da hayatını cahil bir köylü gibi, daha kötüsü kediler ve köpekler gibi yavrularını emzirip durarak harcayabilir? Bu o kadar saçma olur ki... Bunun sana ve bütün insan ırkına hakaret etmekten farkı yoktur."

Sözleri isyankâr tarafımın derinliklerine nüfuz edip beni sakinleştirmiş ve karmakarışık kalbimi dinginleştirmişti. Kendim ile buhar olup uçan erkek cinsi arasında-

ki çatışmayı hissettim ve yorgun başımı halimden memnun bir şekilde piramidin taşlarına dayadım. Annem niçin bana böyle sözler söylememiş ya da toplum niçin böylesi düşüncelerin doğruluğunu kabul etmemişti? İşte karşımda, bütün bunları kabul eden, kadınların da akılları olduğunun, kadınların da erkekler gibi hem bedenleri hem de akılları olduğunun farkına varmış bir adam vardı. Karşımda, tam da benim etrafımda olup bitenleri ilk fark etmeye başladığım günden beri kendime söyleyip durduğum sözleri tekrarlayan bir adam vardı.

Bu haklı, olgun sözlerin nereden çıktığını anlamaya çalışarak ona baktım. Bu sözcükler onun gizli derinliklerinden mi, yoksa boğazından mı çıkıyordu? Hiçbir şey göremiyordum. Derinlikleri ile boğazı arasında boşluk yoktu. Belki onda bir derinlik görmemiştim, belki de güneş, her gece kaybolan o derin yarığın üzerine düşmüştü ve gölgeler şeylerin dış hatlarını bulanıklaştırıyordu.

Onun soğuk ellerini hissedince, bakışlarımı yüzünde topladım. Yumuşak, uysal gülümsemesi analık içgüdülerimi ayağa kaldırmış, ama zayıf, yalvaran bakışları kadınlığımı uyandırmayı başaramamıştı. O zayıf, benden daha zayıf birisi olduğu için miydi? Yoksa benim gibi acı deneyimler yaşamamış olduğu için mi? Belki de gözleri, bir erkeğin gözlerinin mutlaka taşıması gerektiğini düşündüğüm o derin iç kuvvetten yoksundu? Peki bunun nedeni, benim kanımda, kendini ona teslim ettirecek erkeği seven vahşi bir orman kadınının içgüdülerini taşımam olabilir miydi? Ama yine de bendeki bir şeye seslenmeyi başarmıştı. Belki de onun zayıflığı benim kendi kuvvetimin doğrulanmasını sağlıyordu. Belki de gözlerindeki yoksun bakışlar, hâlâ hükmetmek isteyen aklımı okşuyordu.

***

Gülümseyerek, "Annemde de aynı güçlü ifade vardı... ama onun gözleri yeşildi," dedi.

"Anne" sözcüğü, hatlarını, üst dudağına ölü bir siyah böceğin yapışmış küçük bir çocuğunkine benzeten kalın kıllı bıyıkların altından çıktığında o kadar yersiz ve saçma aykırı görünüyordu ki.

Birden, "Bana niçin öyle bakıyorsun?" dediğini duydum.

"Anneni sevmiş miydin?"

Gözleri bir an yaşla doldu. "Çok," dedi. Gözyaşlarından etkilenmemiştim. O devam etti: "Annem öldükten sonra dünya bomboş göründü gözüme... ama seni buldum, yine doldu."

"Ne tuhaf!"

"Ne?"

"Dünyanın sana birisi öldükten sonra boş görünmesi yani."

"O benim annemdi ve ben onu olağanüstü derecede seviyordum. Her şeyi benim için yapmıştı. Peki, ya sen? Sen anneni sevmedin mi?"

"Onu sevdim... ama benim hayatımı asla doldurmadı."

"Belki de babanı daha çok sevmiştin?"

"Ne daha fazla, ne daha az."

"Peki, hayatındaki en önemli insan kimdi?"

"Öyle birisi yoktu."

"Nasıl yani?"

"Bilmiyorum. Belki de benim hayatım hiçbir zaman dolu olmadı. Belki de bir şey başarmaya uğraşıyordum."

"Ne tür bir şey?"

"Bilmiyorum. Herhalde büyük bir şey."

"İnsanları daha iyi yapmak gibi mi?"

"Belki ondan da fazla bir şey."

***

"Ebediyen benimle yaşamak ister misin?"

Annesiz bir çocuk gibi yüzüme bakarak bana bunu sormuştu. Bende güçlü annelik duyguları, insancıl ve fedakârca dürtüler, arzular uyandırıyordu; onun bana ihtiyaç duymasının beni kendisine çekip bağladığını hissettim.

Ben müşfik gözlerle ona bakarken tekrar sordu: "Benimle evlenir misin?"

"Evlilik" sözcüğü kafamın içinde öyle bir zonkladı ki, diğer bütün düşünceleri beynimin arkasına itiverdi. Çocukken evliliğe nasıl bir anlam yüklemiştim? Kocaman karnı olan bir adam. Benim zihnimde mutfağın kokusu evliliğin de kokusuydu. Bu sözcükten ve yiyecek kokusundan hep nefret etmiştim. Ne dediğimin farkına varmadan, "Yemek sever misin?" diye sordum ona.

Bana şaşkınlıkla bakıp, "Yemek mi?" dedi.

"Evet."

"Böyle bir anda bana ne kadar tuhaf bir soru soruyorsun!"

"Erkekler yemek yemek için evlenir."

"Kim söyledi bunu sana?"

"Herkes."

"Bu doğru değil."

"Niçin annen seninle birlikteyken evlenmeyi düşünmedin o zaman?"

"Annem benim gözümde aşçı değildi. O bana istediğim her şeyi verdi."

"Şimdi de başka birisi sana istediğin her şeyi versin diye evlenmek istiyorsun."

"Hayır," dedi; ama sanki, "Evet," diyormuş gibiydi.

***

Büyük, beyaz bir sarığı olan yaşlı adam, ona derin bir saygıyla baktı ve söylediği her şeyi dinledi, ama beni görmedi ya da işitmedi. Onun gözlerinde yok gibiydim. Elinde bir kalemi vardı, önündeki masada büyük, çizgili bir uygulama kitabı duruyordu.

"Baştan ne kadar ödemek istiyorsunuz, efendim ve muadele ne olacak?"

Bu melankolik ifadeler onun kuru dudaklarından mı çıkıyordu? Avans? Muadele? Bana verecek hiçbir şeyi olmayan adam şimdi benimle evlenebilsin diye para mı verecekti? Ama sarıklı adamın, ikimizden hangisinin verecek bir şeyi olduğunu bilmesinin mümkünü yoktu. Onun gördüğü sadece bir adam ile bir kadındı ve malı mülkü olan taraf, adamdı.

Yüzüme üstün bir ifade yerleştirerek şeyhe bakıp, "'Hiçbir şey," yaz, dedim.

Onaylamayan gözlerle dönüp bana baktı: Bir kadın erkeklerin önünde konuşmaya nasıl cesaret edebilirdi!

Kanun adamlarına yaraşır, ciddi bir ses tonuyla, "Öyleyse sözleşme geçersiz olur," diye bildirdi.

"Niçin?"

"Kanun böyle diyor."

"O zaman sen kanunları bilmiyorsun."

Sandalyesinden fırlarken sarığı da başından uçtu. Sarığını bir yandan iki eliyle zapt etmeye çalışırken, "Fesuphanallah! Fesuphanallah!" diye bağırıyordu.

***

Şeyh, dilinin ucuyla parmaklarını ıslattı, kalemi mürekkebe batırdı, o âna uygun düşen duayı mırıldandı, kat kat olmuş kolluğunu geri itti ve sonra iki form doldurup birini bana uzattı. "Burayı imzala," dedi.

Ben inatçı bir tavırla, "İzin verin, önce okuyayım," dedim.

Sinirlendiğini belli eden gözlerle bana baktı, ama okumam için kâğıdı vermemezlik de etmedi. Gözlerim hiç beklenmedik o sözcüklere, ev, dükkân ve arsa kiralarken aşina olunan sözcüklere takıldı: "Bugün... huzurumda ve kendi ellerimle... ben falan falan... şu şu mahkemenin yetkisiyle resmi olarak... falancanın falancayla evliliğinden... şu kısmının koca tarafından ödenmesi kaydıyla... şu tarihte ödenecek meblağın... bir miktarının da daha ilerideki bir zamanda... Kuran'ın hükümleri ve Peygamber'in hadislerine uygun bir evlilik... evvelce adı zikredilen kocanın rızasıyla... iki tarafın, dini ve medeni engellerden muaf olduğunun ve kadının devlette herhangi bir geliri veya maaşı olmadığının onayıyla... şahitlerin huzurunda..."

Onu paramparça etmeye hazır bir şekilde belgeyi iki elimle birden tuttum, ama müstakbel kocam onu elimden kaptı; onun gözlerimde yakaladığım zayıflık ve yoksunluk, beni dikbaşlılığımdan utandırmış ve kendini ona karşı mahcup hissetmeme yol açmıştı. O durgun bir sesle, "Bu sadece bir formalite, başka bir şey değil," deyince ben de imzaladım.

***

Kendi ölüm hükmümü imzalamış da olabilirdim. Benim adım, şimdiye kadar duyduğum ilk sözcük olan

adım ve onun bilinçli ve bilinçdışı aklımın yanı sıra, varlığımla ve benliğimle ilişkisi hükmünü tümden yitirmişti. O da kendi adını benimkinin yanına iliştirdi. İnsanların beni yeni ismimle çağırdıklarını duyarak onun yanına oturdum. Sanki gerçekten bana öyle hitap edemezlermiş gibi, hayret dolu bakışlarla insanlara ve kendime baktım. Sanki ölmüştüm de, ruhum bana benzeyen, ama tuhaf bir yeni ismi olan başka bir kadının bedenine geçmişti.

Özel dünyam, yatak odam artık sadece bana ait değildi. Daha önce hiç kimseyle paylaşmadığım yatağım da onun olmuştu. Uyurken ne zaman sağa sola dönsem elim onun terden yapış yapış olan pürüzlü yuvarlak başına, koluna ya da bacağına çarpıyordu. Yanımda soluk alıp verirken çıkardığı ses, odayı hazin bir yas havasıyla dolduruyordu. Gözleri kapalı olduğunda beni bu adama bağlayan hiçbir şey kalmıyordu. Onu diseksiyon odasındakiler gibi cansız bir vücut olarak görüyordum. Ama gözlerini açtığı ve annelik içgüdülerimi uyandıran, ama hâlâ bende cinsel bir arzu yaratamayan, aciz, yalvaran bakışlarından biriyle karşılaştığımda, onu, hiç hatırlamadığım bir yerde ve zamanda bacaklarımın arasından kayıp çıkıveren çocuğum gibi görüyordum.

***

"Ben erkeğim."

"Eee?"

"Reis benim."

"Neyin reisi?"

"Bu evin ve onun içindekilerin, sen dahil."

İlk isyan işaretleri kendisini gösteriyordu: Benim karşımdayken hissettiği zayıflık, onun içinde beni kontrol altına alma arzusu doğurmuştu.

"Her gün dışarı çıkmanı istemiyorum," dedi.

"Eğlenmeye çıkmıyorum. Çalışıyorum."

"Senin erkekleri muayene etmeni ve onları soymanı da istemiyorum."

Bir adamın bir kadın üzerinde denetim kurma çabasında en çok kafayı taktığı zayıf nokta buydu: Kadının başka erkeklerden korunması gerekliliği. Erkeğin kendi kadınına duyduğu kıskançlık: Erkek aslında kendisi adına korkar, ama kadın adına korktuğunu iddia eder; onu mülkiyetine almak ve onun etrafında kalın duvarlar örmek için korunması gerektiğini öne sürer.

"Senin muayeneden gelen gelire ihtiyacın yok," diye ısrar ediyordu.

"Ben para için çalışmıyorum. İşimi seviyorum."

"Kocan ve evin için özgür olman gerekiyor."

"Ne demek istiyorsun?"

"Muayenehaneni kapat."

Onun beni denetlemesini engelleyen kuvveti bana veren şeyin işim olduğu sonucuna varmıştı. Başımı dik tutmamı sağlayan şeyin her ay kazandığım para –ne kadar az ya da çok olursa olsun- olduğunu düşünüyordu. Benim gücümün bir işim olmasına ya da kendi paramı kazanmamın getirdiği gurur duygusuna dayanmadığının farkında değildi. Psikolojik açıdan onun benim için yaptıklarına ihtiyaç duymadığımın da farkında değildi. Ben kimseye bağlı yaşamadığım için ne annemden, ne babamdan, ne de başka birinden yardım aramıştım, oysa o annesine bağımlı olarak yaşamıştı ve onun yerine beni koymaya başlıyordu,

Yine de kendisini bir erkek olarak görüyordu. Bir erkeğin özelliklerine sahipti: derinden gelen bir ses ve gür bir bıyık. Emrinde çalışan başka erkekler vardı, kadınlar

bıyığına kaçamak bakışlar fırlatıyorlardı, cadde ve sokaklarda yanından geçen çocuklar ona kaba sözler söyleyemiyor ya da üstüne taş atamıyorlardı.

***

"Muayenehaneni kapat," diye ısrar ediyordu.

"Ya hastalarım, yarı yolda bırakacağım insanlar ne olacak?"

"Yanında başka doktorlar var."

"Ya geleceğim, hayatımın yarısını öğrenmeye adadığım bilgilerim."

"Senin hayatın benim."

"Ya bana başta söylediklerin?"

"İşlerin böyle gideceğini bilmiyordum."

Gözlerimi olabildiğince açıp ona baktım. Gözleri soluk ve derinliksizdi. Elleri düşündüğümden daha sert ve kabaydı, parmakları daha kalındı ve gözüme tam bir aptal gibi görünüyordu. Yanımdaki bu yabancı kimdi? Kocam dediğim bu et yığını da kimdi?

Bana yaklaştı, elimi tuttu, kulağıma bir şeyler fısıldadı ve yüzünü benimkine yasladı. Onun kendini önemli gösteren bakışına, söyledikleri şeylerin tutarsızlığına aldırmamaya, gözlerimin ve kulaklarımın tanık olduklarını kabul etmemeye çalıştım, ama imkânsızdı. Belleğim berrak ve tetikteydi, her sözcüğü kaydediyordu. Zihnim de tetikteydi ve beni onun ruhunu karartan gerçekliğinin görüntüleriyle yüzleşmeye kışkırtıyordu. Dişlerinin ve büyük, dümdüz tavşan kulaklarının yüzüme yaklaştığını görebiliyordum.

Kendimi çekmeye çalıştım, ama terli kollarıyla beni sardı ve kulağıma kaba, üzüntülü bir sesle fısıldadı. Kızgınlık içinde onu itip, "Niçin bana yalan söyledin?" dedim.

"Sana sahip olmak istemiştim."

"Bu çok gülünç. Ben arsa değilim."

"Emirleri veren benim! Ben senin kocanım!"

Gözlerindeki zayıflık ve yoksunluk görüntüsü silinmiş, onu bana bağlayan ipler kopmuştu. Sığ gözlerinin yüzeyine sert, küstah bir ifade gelip yerleşmişti: Bu, kuvvetli bir erkeğin değil, kendisini sokaklardaki gibi kuvvetli birisi olarak görmeye alıştığı, ama evinin içinde zayıf olduğunu hissettiği için aşağılık kompleksi gelişmiş olan, aciz bir adamın bakışıydı.

***

Başımı ellerimin arasına almış, ameliyat odamda oturuyor ve kendime hata yaptığımı söylüyordum. Bir adamın derinliklerine bakmadan, karanlıkta söylediği sözlere inanmıştım. Zayıflığı ve bana ihtiyaç duyması kandırmıştı beni. Bu zayıf insanın, daha güçlü bir insan olsa tenezzül etmeyeceği ve üstesinden geleceği komplekslerini, sıradan, aşağılık özelliklerini gizlediğini anlamamıştım. Evet, yanılmıştım. Kalbimin ve aklımın sesine uymamış, bu adamın istediklerini yapmış, dükkân ya da ev kiralama kontratına benzeyen bir evlilik sözleşmesine imza atmıştım. Bu hareketimle benim üzerimde otorite kurmasına izin vermiş olmuyor muydum? Bu sözleşme onu benim kocam yapmamış mıydı?

Kocam! Daha önce asla söylemediğim sözcük! Bu sözcük benim gözümde ne anlam taşıyordu? Yatağın yarısını kaplayan, çam yarması gibi bir gövde. Yemek yemekten hiç bıkmayan hangar gibi bir ağız. Çorapları ve çarşafları kirleten iki kürek gibi ayak. Beni bütün gece boyunca horlayarak ve tıslayarak uyanık tutan küt, iri bir burun.

Şimdi ne yapmalıyım? Hatamın sorumluluğunu kabul edip ebediyen onunla yaşamayı sürdürmek mi? Ama onunla nasıl yaşayabilir, konuşabilir, gözlerine bakabilir, dudaklarımı uzatabilir, bedenimi ve ruhumu teslim edebilirdim? Hayır, hayır. Yaptığım yanlış bütün bu cezaları hak etmiyordu; hem de hiç...

Herkes yanılır. Hayat doğrularla yanlışlardan oluşur. Neyin doğru olduğunu sadece yanlış yaparak öğrenebiliriz. Yanlış yapmak zayıflık ve aptallık sayılmaz, ama yanlış yapmayı sürdürmek böyle sayılır.

***

İnsanlar hayretler içinde ve karşı çıkarak açtılar ağızlarını. Bir kadın kocasından nasıl ayrılabilirdi? Ve niçin?

Kendilerini bedenen ve ruhen bana teslim eden, onları harap edici hastalıklardan ve ölümden kurtardığım insanlar buna nasıl cüret edebilirlerdi? Özel hayatıma dair bir karara itiraz etmeye ya da kendi fikirlerini bana dayatmak istemeye ne hakları vardı? Onlara ne yiyip içeceklerini söyleyen, nasıl nefes alıp vereceklerini, nasıl uyuyacaklarını, yaşayacaklarını, çoğalacaklarını açıklayan kişiydim ben... Stetoskopumu ve beyaz önlüğümü çıkardığımda, zihnimi, zekâmı ve kişiliğimi de bir kenara koyduğumu unutmuşlar mıydı? Ne kadar az şey biliyorlardı!

Annem çocukluğumu mahvetmişti, okul bütün ergenlik dönemimi ve ilk kadınlığımı benden almıştı, gençliğimden bana kalan yıllarsa bir elin parmaklarıyla sayılabilirdi. Artık onları heba etmeyecek ve kimsenin etmesine de izin vermeyecektim.

BEŞ

Çocukken sandalyelerden ve oyuncak bebeklerden yarattığım küçük dünya gerçek olmuştu. Sihirli anahtar cebimdeydi. Kimsenin iznini almak zorunda kalmadan istediğim zaman gidip gelebilirdim. Koca olmadan yatağımda tek başıma uyuyor, dilediğimce sağdan sola, soldan sağa dönüyordum. Okuyup yazmak, düşünüp kafa yormak ya da hiçbir şey yapmamak üzere masamda oturuyordum.

Özgürdüm, bana alt olan küçücük dünyamda tamamen özgür... Kapımı kapatıyor, ayakkabılarım ve giysilerimle birlikte diğer insanlarla yaşadığım yapmacık hayatı üzerimden çıkarıp atıyor ve evin her köşesinde diledi-

ğim gibi vakit geçiriyordum. Orada tamamen yalnızdım. Sesleri ya da soluk alıp veren insanları duyamıyordum, başka insanların vücutlarına bakmak zorunda değildim. Hayatımda ilk defa kalbimden ağır bir yük; başkalarıyla paylaşılan bir evde yaşamanın yükü kalkmıştı.

***

Gecenin ortasında gözlerimi, göğsümde yenilmiş bir ordunun yorgun argın sürüklenen ayaklarına benzer 'pat pat'larla çarpan kalbimin sesine açtım. Alıp verdiğim nefesler, yıpranmış bir su çarkının gıcırtılarına benzer bir gürültüyle kaburgalarıma sürtünüyordu. Açık gözlerim yalnızca bir siyahlık görüyor, kulaklarım korkunç bir ölüm sessizliğinin ortasında uğulduyordu. Kalbimin tekleyip duracağından, nefesimin o sürtünmeyle yavaşlayıp tıkanacağından, karanlığın gözlerimin ışığını söndüreceğinden ve uğultuların arasında işitme yetimi kaybedeceğimden korkmuştum.

Görüp görmediğimi anlamak için karanlığa baktım ve kulaklarıma asıldım. Başlardan, kuyruklardan ve boynuzlardan oluşan küçük kütlelere bölünerek çoğalan siyahlığın kocaman kütlesini gördüm ve ölüm sessizliğine yayılan o sesleri duydum: fısıltılar, hışırtılar, iniltiler... Başımı battaniyelerin altına gömünce, hayaletler ve gürültüler yok oldu. Göğsümdeki patırtı hafifledi ve o sürtünmeli gürültü ölüp gitti. Yatağın sıcaklığı eklemlerime, kol ve bacaklarıma geçerken, kollarımı gerip uyuma isteğiyle ve memnun bir şekilde esnedim. Fakat uyku gelmiyordu; kollarımda başka bir şeyi ya da birisini -babamın gözlerine sahip, ama babam olmayan, kuzenimin dudaklarına sahip, ama kuzenim olmayan birisini- tutuyordum. Kimdi o? Gençliğimin gecelerini dolduran hayaletin ziyaret-

leri tekrar başlamıştı. Gecelerim uzarken, yatağım genişliyordu. Yalnızlık artık çok cazip görünmüyordu gözüme.

***

O adamı nerede bulacaktım? Dünyanın bu mahşeri kalabalığında bana ben kadar yakın o hayali varlığa, düşlerimde kendine esaslı bir yer edinmiş olan bir adamın hayaletine rastlamayı ümit edebilir miydim? Onun gözlerindeki bakışı, sesinin rengini, parmaklarının biçimini, nefesinin sıcaklığını, kalbinin ve aklının derinliklerini biliyordum. Biliyor, biliyordum! Bunun nasıl olduğunu söyleyemezdim, ama biliyordum.

O gerçek hayatta var mıydı, yoksa bütünüyle hayal gücümün bir ürünü müydü? Bir gün onunla karşılaşacak mıydım, yoksa hayatım, ölene kadar onu beklemekle mi geçecekti? İçimde uykuda bekleyen, sevmeye ve sevilmeye hasret olan bu deve ne olacaktı? Onu hayatımdan çıkarmalı mıydım, yoksa onu tatmin etmeye mi çalışmalıydım? Peki ama, tam bir mahrumiyeti sahte ya da eksik bir tatmine tercih ettiğinde onu nasıl tatmin edebilirdim? Hayal gücümde yarattığım gibi mükemmel bir erkek ve mükemmel bir aşk istiyordum; onun bedeli olarak çok uzun bir süre yalnız kalmam gerekse de, bu amaçlarımın ikisinden de vazgeçmeyecektim. "Ya hep ya hiç!" Değişmez ilkem buydu ve yarım yamalak çarelere asla boyun eğmeyecektim.

O adamı her yerde (saraylarda ve mağaralarda, gece kulüplerinde ve manastırlarda, bilim laboratuvarlarında ve sanat tapınaklarında, parlak ışıklarda ve zifiri karanlıkta, yüksek tepelerde ve dibi görünmez uçurumlarda, telaşla koşuşturulan şehirlerde ve balta girmemiş vahşi ormanlarda) aramaya karar verdim.

İnsanlar niçin şaşkınlık içinde bakıyorlardı bana? Hayatımı onların isteklerini yerine getirmek üzere yeterince heba etmemiş miydim? Benim, ellerim çenemde, bir erkek tarafında inek gibi satın alınmayı bekleyerek evde oturmamı istiyorlardı. Kendi erkeğimi seçmek benim doğal hakkım değil miydi? Eğer öyleyse, bunu nasıl yapmamı bekliyorlardı? Yalnızca başka kadınlarla bir araya gelerek, kitaplardaki resimlere bakarak, sonra beni seçen tek adamla birlikte kalkıp giderek mi? Oysa çok açık ki, onu bulmak için bir sürü erkeğe bakmam gerekiyordu. Etraflarında dolaşmalı, bakışlarımı yüzlerinde gezdirmeli, gözleriyle buluşmalı, seslerini ve nefes alıp verişlerini dinlemeli, parmaklarına ve bıyıklarına dokunmalı, kalplerini ve akıllarını kontrol etmeliydim. Erkeğimi karanlıkta, kör bir pencerenin arkasında ya da bir kilometre uzaktan tanımam mümkün müydü? Onu ışıkta görmek, onu denemek ve tanımaya çalışmak benim için hayati önem taşıyan bir şey değil miydi? Deneyim bilgiden önce gelmez miydi, yoksa geçen seferki gibi yine yanılmamı mı istiyorlardı? Bunun için, bir erkeği seçmek ve aşkın peşine düşmek için bir kadının hayatındaki en riskli deneyime girişmekten başka seçeneğim yoktu.

***

Onda bütün görebildiğim, gözleriydi. Yüzünün geri kalan kısmı her zaman beyaz bir koruyucu maskenin ve steril eldivenler içindeki parmaklarının ardına saklanıyordu. Vücudunu kat kat cerrah elbiseleri, ayaklarını cerrah ayakkabıları kapatıyordu. Soluğu da anestezide kullanılan malzemelerden yayılan eter kokusunun arasında kaybolup gidiyordu.

Onu, çaktırmamaya çalışarak bana bakarken görmüş-

tüm. Ameliyat masasındaki, gözleri kapalı, bağırsakları karnında açılmış kocaman bir delikten dışarı taşmış, bilinci yerinde olmayan adamı saymazsak, odada tek başımızaydık. Onun, yaptığı şeylerin arkasına saklanmaya çalışmasının nedenini merak ediyordum: Bilincini kaybetmiş adamdan mı, benden mi, yoksa kendisinden mi korkuyordu, ya da bu tavrı onun olağan hareketlerini mi yansıtıyordu?

Bana, "Niçin bu kadar dalgınsın? Kimi düşünüyorsun?" diye sorduğunu duydum.

"Adamı."

"Hangi adamı?"

"Şimdi karnını açtığımız adamı."

Güldü; dudaklarını ya da dişlerini göremememe rağmen, kısa ve küçümseyen sözlerini gayet iyi duyuyordum. Ben sessiz kaldım, o da, adamın kalın bağırsaklarını el yordamıyla arayarak karnın içini kurcalamaya başladı. Az sonra kalın bağırsakları bir çift forsepsle tutup kaldırdı ve "Onu almanın yararı yok. Kanser iyice yerleşmiş ve karın zarına yayılmış," dedi.

Baygın yatan adamın yüzüne baktım ve sanki göğsüme bir bıçak saplanmış hissine kapıldım. Gözyaşlarımı sessizce içime akıtarak, bakışlarımı yere indirdim.

Onun tekrar güldüğünü ve "Böyle şeylere hâlâ alışamadın mı?" dediğini duydum.

"Asla alışamam herhalde."

Sessizce bana baktı; o aniden, "Benim kimi düşündüğümü biliyor musun?" diye sorana kadar, tek kelime etmeden hastanın karnını dikip kapattık.

"Hayır."

"Seni düşünüyorum."

Gözlerini benimkilere dikerek her sözcüğü vurgula-

mıştı, ben de bakışlarımı yerden kaldırıp dikkatle ona baktım.

***

Bir erkeğin sahip olabileceği bütün arzuları aktarmaya çalışıyormuş gibi baktı bana. "Bir kadın evlenince, genç bir bâkireden çok daha serbest olur," dedi.

Ben de kızgın bir bakış fırlatıp, "Benim kurtuluşum bedenimin içindeki fiziksel bir değişikliğe bağlı değil. Rastgele bir darbeyle dağılabilecek ve bir cerrahın iğnesiyle geri getirilebilecek önemsiz bir zardan korktuğum için vücuduma herhangi bir kısıtlama koymayı düşünmem. Ben kendi sınırlarımı kendim belirlerim, dilediğim gibi, özgürlüğümü de sözcüğü anladığım biçimiyle aynı şekilde kullanırım," dedim.

Bana bakışları biraz hainceydi şimdi. "Niçin korkuyorsun o zaman?"

"Neyden korkuyorum?"

"Benden."

"Senden mi!"

Benden ne istiyordu ya da ben ondan ne istiyordum? Emin değildim, ama erkekler ya da kendim hakkında, aklımın içinde hâlâ belirsiz olan bir şeyi istediğim kesindi.

***

Kararlı adımlarla ön kapısına doğru yürüdüm ve güvenli bir hareketle zilini çaldım. Zaferine nasıl sevindiğini belli etmeye gerek duymadığı, geniş bir gülümsemeyle açtı kapıyı ve "Geleceğini sanmıyordum," dedi.

"Niçin sanmıyordun?"

"Bana henüz güvenmediğini düşünmüştüm."

"Güvenmiyorum ki."

Oturdum, o da gelip yanıma oturdu, bacakları benimkilerin hemen dibindeydi. Bunun üzerine ayağa kalktım ve tam karşısına oturdum. Muzip bir gülümsemeyle, "Niçin yanımda oturmak istemiyorsun?" diye sordu.

Doğrudan gözlerine bakarak, "Gözlerini görebileyim diye karşında oturmayı tercih ediyorum," dedim.

Cevap vermedi, bakışlarını yakalamaya çalıştım ama gözlerini kaçırdı. Bir an düşündü, sonra kalktı, başka bir odaya gitti ve elinde uzun bir şişeyle döndü. Sonra da şişedeki şeyden bir bardak doldurdu.

"Ne bu?" diye sordum.

"Aklın bir kılıç kadar keskin," dedi. Yiyecekmiş gibi bacaklarıma baktı. "Ondan kaçmak istiyorum."

Aklım bir kılıç gibiydi! Aklımdan kaçmak mı istiyordu? Bu bir savaş mıydı? Ne istiyordu bu adam? Garip bir gülümsemesi vardı ve yüzündeki ifadeyi çözmeye çalışırken, onun kendisini, kazanmaya kararlı olduğu bir savaşa hazırlayan biri izlenimi verdiğini düşündüm. Bir erkek ile bir kadın arasındaki savaş: Kadının tek başına erkeğin karşısına geçtiği, ama erkeğin gelenekle, yasalarla ve itikatlarla örülmüş, kuşaklarla ve tarihin binyıllarıyla desteklenmiş ve hepsi de bir kılıcın uçları kadar keskin uzayan dillere, top namluları gibi doğrultulmuş gözlere, makineli tüfekler gibi yaylım ateşi açan ağızlara sahip sıra sıra erkekler, kadınlar ve çocuklarla bir barikatın arkasında durduğu o tuhaf, yapay yarış.

Erkeğin arkasında onu destekleyen dünya vardı, hayatın saltanat asasını o elinde tutuyordu. Geçmiş, bugün ve gelecek onundu. Onur, saygı ve ahlâk; kadınlara karşı savaşta kazanılmış bu payeler onundu. Manevi ve maddi dünya onundu. Savaşın sonunda kadının içine düşen sperm damlası bile onundu. Kadını kabul edip etme-

yeceğini, adını verip vermeyeceğini, hayatta onurlu bir hayat sağlayıp sağlamayacağını belirleyen, yaşamasına izin vermekle mahvolmasına göz yummak arasındaki tercihi yapan da oydu.

Kadın, kendi özgürlüğü, onuru, adı, özsaygısı, gerçek doğası ve iradesinden oluşan bir dünyadan yoksun biçimde, erkeğin önünde dikiliyordu. Kendi maddi ve manevi hayatının üstündeki her türlü denetim olanağı elinden alınmıştı; kendi kanı ve hücreleriyle, kendi zihni ve kalbinin atomlarıyla kendi içinde yarattığı küçük meyvesini bile kendisi kontrol edemiyordu.

Onun tekrar gülümsediğini gördüm. Niçin öyle gülümsüyorsun be adam? Bu savaşın adını koyabilir misin?

Yanıma gelmek üzere ayağa kalktı, sıcak nefesini yüzümde hissederken kendimi geriye çektim. Elleri ve dizleriyle iyice üstüme eğilmişken ayağa fırlayıp ondan uzaklaştım.

Neler oluyordu? Niçin bir adam arzularının karşısında tel tel çözülüyordu? Niçin bir kadınla dört duvarın arasına girdiği zaman irade gücünü kaybediyor, adeta dört ayaklı bir hayvana dönüşüyordu? Gücü neredeydi? İradesi neredeydi? Otoritesi, liderlik özellikleri neredeydi? Erkekler ne kadar zayıftı! Annem niçin onları Tanrı katına çıkarmıştı ki?

Ona, gözlerine, el ve ayak parmaklarına baktım. Bakışlarımı bir projektör gibi yüzüne çevirdim ve kalbiyle zihninin derinliklerini taramak istedim; ama bütün görebildiğim, uğuldayan, ıssız harabeler, sığ bir zihin ve yanlış bir kalpti. O zaman niçin kendisini aklımdan korumak istediğini anlamıştım: Benim sahip olduğum bir şeyi hiçbir bedel ödemeden benden çalmak isteyen bir hırsıza

benziyordu. Ona acıyarak ve iyice hor görerek baktım. Onun adına üzüldüğüm için de açıkça kapışmaktan geri durdum; benden çok daha zayıf birisiyle kavga etmek bana yakışmayacaktı.

Beraberinde getirdiği engellere, kendi etrafına ördüğü ve onu ayakta tutan zırhına rağmen kendimi ondan daha güçlü hissediyordum. Benimse böyle bir zırha ihtiyacım yoktu: Benim gücüm içimde, varlığımdaydı. Bir erkeği istemiyorsam, onunla dört duvar arasına kapanmış olsam bile elinin bana dokunmasına izin vermezdim, o kadar. Ama istiyorsam, dünyanın gözleri önünde, hiçbir şey saklayıp gizlemeden kendimi ona vermekte de bir an bile duraksamazdım. Davranışlarıma yer, zaman ya da başka insanlar değil, kendi iradem yön verirdi.

Tekrar üstüme doğru geldiğini gördüm. Elini benimkinin üstüne koydu ve ruhuma yapışan buz gibi bir soğukluk hissettim. Hiçbir şey işe yaramayacak Adam, bu yüzden elini üstümden çek. Elinin yeri orası değil. Kalbim aklımı, aklım bedenimi ikna etmiş durumda; onlardan birini diğerinden bağımsız olarak ikna etmem mümkün değil.

Çantama uzandım ve ayağa kalktım.

"Gidiyor musun?" diye sordu, büyük bir şaşkınlık içinde.

"Evet."

"Niçin?" Şaşkınlığı iyice artmıştı.

Ona ne diyebilirdim? Niçin anlamıyordu? Bana inanabilecek miydi? Bir erkeğin, bir kadının onun içine girip ondan sakladığı şeyi görebileceğine ya da bedenini kalbinin ve aklının isteğine teslim edebileceğine inanması mümkün müydü? Onun bakışlarını gözünü kırpmadan

geri çevirebilecek, eline dokunduğu zaman etkilenmeden durabilecek, onunla bir odada yalnız kaldığı halde istediği şeyi vermeyecek, sonra da, "Hayır, benim istediğim erkek sen değilsin," diyerek çekip gidecek bir kadın olacağına inanabilir miydi?

Bir kadının kendisine önce istekli bakışlar gönderip, sonra onu reddedebileceğini hangi erkeğin aklı alırdı? Böyle bir şeyi kavrayamazdı, çünkü deneme ve seçme hakkının sadece kendisine ait olmasına, kadınınsa sadece onu seçen kişiyi kabul etmesi gerektiğine alışmıştı: Özel bir insandı o; bütün hayatını kendisini, o özel insanın bizzat kendisi olduğuna inandırarak geçiren erkek. Bir kadın bir erkeğe benzemez, değil mi doktor? Biliminin sana öğrettiklerini unuttun mu? Yoksa zihnin bedeninden ayrı mı çalışıyor? Kibir, bir erkeği kesinlikle aptal, kıt zekâlı bir yaratığa çeviriyor.

***

Toplum beni bıçak gibi keskin bakışlarıyla adeta kazığa oturtuyor ve ısıran bakışları yüzümde kamçı gibi şaklıyordu.

Bir kadın nasıl olur da erkeksiz, tek başına yaşayabilir? Niçin dışarı çıkar? Niçin evine döner? Niçin gülümser? Niçin nefes alıp verir? Niçin taze havayı içine çeker? Niçin aya bakar? Niçin başını dik tutup gözlerini etrafına açar? Niçin güvenle ve gururla hareket eder? Sıkılmaz mı? Onu koruyacak bir erkek olsun istemez mi?

Ailem ve arkadaşlarım böyle sorularla yıldırmaya çalışıyorlardı beni. En yakın dostlarım bile beni dışlamak için birbirleriyle yarışıyorlardı. Fırtınanın önünde, düşünerek duruyordum.

Çocukluğumdan beri bir sürü zorlu savaşa girmiştim,

şimdi de genel olarak toplumun, önümdeki ve arkamdaki milyonlarca insanın karşısında yeni bir savaşla yüz yüzeydim. Niçin hayatta hiçbir şey olması gerektiği gibi yürümüyordu? Niçin gerçeği ve adaleti aşan, daha geniş kapsamlı bir anlayış birliği oluşmuyordu? Niçin anneler, kızlarının erkeklerle aynı olduğunun farkına varmıyorlar ya da erkekler, kadınları kendi eşitleri ve hayat ortakları olarak görmüyorlardı? Niçin toplum bir kadına, bedenini olduğu kadar zihnini de kullanarak normal bir hayat sürme hakkı tanımıyordu?

Niçin beni böyle kavgalara sürükleyerek hayatımı heba etmeme neden oluyorlardı?

Çenemi ellerime koydum ve düşüncelere dalarak oturdum. Toplumla kavgaya mı girmeli, yoksa onun önünde başımı eğerek, kendimi eve kapatarak ve diğerleri gibi bir erkeğin korumasını arayarak topluma boyun mu eğmeliydim?

Hayır! Böyle düşünmek saçmaydı. Dövüşecektim, kendi kendimi koruyacak, içimdeki kuvvete, sahip olduğum bilgilere ve işimde elde ettiğim başarıya güvenecektim.

***

Bunun için her şeyi arkamda bıraktım; ailemi ve arkadaşlarımı, erkekleri ve kadınları, yiyecekleri ve içecekleri, uyumayı ve rüya görmeyi, ayı ve yıldızları, rüzgârı ve suyu... Beyaz önlüğümü giydim, stetoskopumu boynuma taktım ve muayenehanemde ayağa kalktım.

Savaşa girmeye, kendi terimde boğulmaya ve toplumla dimdik ayakta yüzleşmeye karar verdim.

***

Korkudan titreyen, kesik kesik soluyan, durmadan arkasına bakan küçük bedeniyle muayenehaneme beni görmeye geldi; karşımda yüzü dehşetle kaplı masum bir çocuk duruyordu.

"Neyin var, kızım?" diye sordum.

Hummaya tutulmuş gibi titriyordu ve hıçkırarak içindekileri dökmeye başladı. Titrek dudaklarından kopuk kopuk dökülen sözcüklerden ancak birkaçını anlayabildim: "Söylediği şeyi yapmadı... zalim piç... Yukarı Mısır... beni öldürecekler... Kimseye gitmedim... kurtarın beni, doktor."

Yanında mendil yoktu, ona benimkini verdim ve gözlerinde yaş kalmayıncaya kadar bekledim. Gözlerini kuruladı, umutsuzluk içinde ağzımdan çıkacak sözü duymak için, sanki söyleyeceğim şeyle ona ya bir hayat bahşedecek ya da ölüme mahkûm edecekmişim gibi, ürkmüş bakışlarını dudaklarıma kilitledi.

Ona baktım. En fazla on dört, on beş yaşında, masum, saf, kırılgan, hiçbir geliri ve kendisine bakacak kimsesi olmayan bir çocuktu. Seçme şansım yoktu. Artık sahip olduğu tek şey ben olunca onu nasıl terk edebilir, masumluğuna ve onun da yaşamaya hakkı olduğuna inandığım halde nasıl ölüme mahkûm edebilirdim? Babasının, annesinin, ağabeyinin ve amcasının, hepsinin yanlış yaptıklarını bile bile boynunu babasının bıçağının altına nasıl uzatabilirdim? Bütün toplumun bu suça ortak olduğunu bile bile nasıl onu yalnız bırakarak cezalandırabilir ya da herkesin aynı şekilde davrandığı bahanesine sığınarak onu kaderine terk edebilirdim? Asıl kurban oyken, toplum gerçek suçluyu koruyorken ve toplumun kendimin de yaptığı bir hata nedeniyle onu onaylamayacağını bilirken nasıl kaçabilirdim? Ondan iki kat daha

uzun yaşamış, ondan çok daha fazla şey görmüş ve öğrenmiştim. Kendimi kendi vicdanımda temize çıkaran ben, onu niye temize çıkaramayacaktım ki?

Bu zavallı çocuğu kanunların ve geleneklerin pençesinden, canavarların ve yılanların, farelerin ve karafatmaların dişlerinden kurtarmaya çalıştım. Onu kurtardım ve bunu bilseler beni çarmıha gererler, ölene kadar taşlarlar, beni darağacına götürürlerdi. Kaderimi kabul ettim ve ölümü huzurlu bir ruhla, kuş kadar hafif bir vicdanla karşılamaya hazırlandım.

***

Toplumun bütün trajedileri muayenehaneme doluşuyordu. Her türlü aldatmanın ve ikiyüzlülüğün sonuçları incelenmek edilmek üzere önümde bekliyordu. İnsanların durmadan yadsıdıkları acı gerçekler, yoklayan, kesip biçen ellerimin altında, ameliyat masasında öylece uzanıp yatıyordu.

İçimde insanlara karşı bir şefkat besliyordum. Hata yapan kız kardeşini doğrayan bu adam, başka erkeklerin kız kardeşlerine karşı yanlış yapmamış mıydı hiç? Masum kızı kandıran kurdun kendisi, evinde hapis tuttuğu başka bir kız evladın babası değil miydi? Karısına sadakatsizlik eden erkek, namusunu savunmak adına karısını öldüren koca değil miydi? O erkekle ilişkiye giren sadakatsiz kadın da başka kadınlar hakkında dedikodu yapıp duran birisi değil miydi? Aşk ve tutku şarkıları söyleyip duran toplumla, âşık olanlar ya da tutkuya kapılanlar için darağacı kuran toplum aynı değil miydi?

İnsanlara, bütün insanlara karşı bir şefkat besliyordum içimde: Onlar hem yanlış yapıyorlar, hem de yanlışlıkların kurbanı oluyorlardı.

***

Muayenehanem erkekler, kadınlar ve çocuklarla, kasam da para ve altınla doluyordu. İsmim bir film yıldızınınki kadar ünlenmişti, fikirlerim insanlar arasında sanki kanunmuş gibi dolaşıyordu. Nereden çıktığını bilmediğim yabancılar benimle ilişki kurmak istiyorlar, düşmanlarım ise birer dost ve sırdaşa dönüşüyorlardı. Erkekler çevremde sinekler gibi vızıldayıp duruyorlardı; saldırıları artık yön değiştirmiş, benim konumumu savunmaya ve beni desteklemeye başlamışlardı. Masamın çekmeceleri tanıklıklar, istekler ve yardım çağrılarıyla doluydu.

Yüce tahtımda oturup ayaklarımın dibindeki topluma bakıyordum. Ona doğru acıyarak gülümsüyordum. Toplum (kadınları ensesinden yakalayıp mutfağa, manastıra, mezara ya da batakhaneye tıkan o korkunç canavar) masamın çekmecelerinde, aciz, boyun eğmiş ve ikiyüzlü bir halde merhamet dilenerek yatıyordu! O kudretli toplum şimdi ne kadar küçülmüş görünüyordu gözüme.

Sanki karlı bir dağın tepesindeymiş gibi tüylerime kadar ürperdiğimi hissettim. Başımı yukarıya çevirdiğimde yalnızca bulutları ve gökyüzünü görüyordum. Sonra yine ayaklarıma doğru baktım ve beni ılıman vadilerden, insanlığın nefesinin ısıttığı alçaklarda uzanan ovalardan ayıran büyük mesafeyi gördüm. İnsanların bana uzaktan el salladıklarını görebiliyordum, ama hiçbiri benim bulunduğum noktaya kadar çıkamıyordu. Bana şarkılar söylüyorlar, ama sesleri kulaklarıma yetişmiyordu. Bana çiçekler atıyorlar, ama çiçeklerin kokusu havada dağılıp gidiyordu.

Alnımı pencerenin pervazına dayamıştım. Yalnızlık ne kadar soğuk, sessizlik ne kadar acıydı! Ne yapmalıy-

dım? Zirveden atlayacak mıydım? Ama o zaman boynumu kırardım. Gerisin geriye mi dönmeliydim? O zaman da bütün hayatım boşa geçmiş olur ve varmayı istediğim yere asla ulaşamazdım. Verdiğim mücadeleler sona ermiş, hiçbir şey yapmadan oturma zamanı gelip çatmıştı.

Ellerimi başımın altına koyarak yatacak zamana sahip olmak ne kadar korkunçtu!

Hayat meyinden yudum yudum içmek ya da zamanımı hayatın tadını azar azar çıkarmak geçirmek yerine mesleğimin merdivenlerini çıkmaya niçin karar vermiştim? Niye olmam gereken uygun yeri ardımda bırakıp, önümde duranların başlarının üzerinden geçip sahaya atlamış ve deli gibi koşmuştum?

İnsanlar peş peşe sokaklarda yürüyorlar ve bir kaplumbağa hızıyla ilerliyorlardı, ama olmaları gereken yere bir gün varacaklardı. Hayat yavaş ilerliyordu, ama kaçınılmaz olarak gideceği yere ulaşacaktı. Atomların havaya, havanın suya, suyun da katı maddeye dönüşmesinden önce milyonlarca yıl geçmiş, bir milyonlarca yıl da katı maddenin hareketli amiplere, amiplerin uzantılara, onların da yüzgeçler, kanatlar, kollar ve kuyruklara dönüşmesi, kollardan parmakların çıkması, kuyruğun ortadan kalkması ve maymunun iki ayak üstünde durması için beklemek gerekmişti...

Çocukken, güvercinler gibi havada uçamadığıma niçin üzülmüştüm? Bir kadının her otuz günde bir dışarı attığı kana niçin kızmıştım? Tarihe, kanunlara ve geleneklere niçin isyan etmiş, bilimin canlı protoplazmanın sırrını keşfedememesine niçin öfkelenmiştim?

Yıllar geçecek ve zaman muhtemelen tarihi, kanunları ve gelenekleri tamamen değiştirecekti. Hayat, küçük

kızların olgunlaşmasının temiz ve güzel bir yolunu keşfedecekti. İnsan vücutları gelişerek daha da hafifleyecek ve uçacaklardı. Bilim, canlı protoplazmanın sırrını çözecekti. Hayat bir süvari alayı gibi ilerlemiş, her gün yeni bir şey keşfetmişti. Zaman, onun hayatımın gürültülü yanlarında hızla dönen dişlileri, niçin o kadar yavaş ilerliyor gibi geliyordu bana? Hayat niçin beni ileri fırlatıp, buz gibi bir yalnızlıkta, yüce bir tahtın üstünde kefenleyip bırakmıştı?

Sessizlik ne kadar zalim, insan sesleri gürültülü olsalar bile ne kadar yumuşaktı? Yalnızlık ne kadar soğuk, insanların -hasta olanlarının bile- nefesleri ne kadar sıcaktı. Hiçbir şey yapmadan durmak ne kadar dayanılmaz, hareketlilik, hatta mücadele ve çatışma ne kadar güzeldi. Boş zaman ne kadar korkunç, sonuç başarısız olsa bile düşünmek ve uğraş vermek ne kadar tatlıydı.

***

Boşluk duygusu içimde kök saldı ve dev, üzerinde hareket edeceği zemini buldu. İçimdeki fikirler ve görüntüler yığını büyüdükçe büyüdü; dev, kollarıyla bacaklarını iyice yana açtı ve tembelce gerinip serilmeye başladı.

Ne istiyorsun sen? Her şeye isyan ettin ve bir kadın hayatı sürmeyi reddettin. Gerçeğin peşinden koştun ve gerçek seni kendinden kopardı. Ya erkekler? Onlara baktın, araştırdın ve umutsuzluğa sürüklendin, sonra da dudaklarını her şeyi hor görerek mühürledin.

Ne istiyorsun sen? Yalnızca kendi hayal gücünde var olan ve bu yeryüzünde bulunmayan bir erkek mi? Konuşan, nefes alıp veren ve düşünen, ama diğer erkekler gibi vücudu olmayan bir erkek mi? Diseksiyon masasında yatan bedenleri, yastığının yanında horlayıp duran o

berbat sesi, çaresiz ve yardım dilenen bakışları, çocukların kaderine el koyan ölümü unutabilir misin? Niçin kendini hücrene kapatıp da yeniden uykuya dönmüyorsun?

Geceler uzamış, gecenin hayaletleri yatağını yine işgal etmeye başlamış, yatağı korkunç derecede büyümüş, soğuk ve ürkütücü bir yer olmuştu. Dev, uykuya geri dönmeyi istemiyordu. Başarı onun açlığını bastırmıyordu, ünün bir anlamı yoktu ve para sadece sararıp solmuş yapraklara benziyordu.

ALTI

Masamdaki mektupların ve kâğıtların arasında küçük bir zarf gözüme çarptı. Onu elime alıp içine bakın, bir meslek kuruluşunun düzenlediği bir parti daveti olduğunu gördüm. Hemen ayağa fırladım, arabama gittim ve partinin yapılmakta olduğu yerin yolunu tuttum.

Büyük bir salona girince, parlayan ışıkları ve demir gibi sert kolalanmış elbiseleri içindeki, yüzlerinde resmi, sıkıntılı ifadeler taşıyan davetlileri gördüm. Gözlerimin, sanki özellikle bir şey arıyormuşum gibi etrafı ve insanları kolaçan etmesine izin verdim. Erkekler kadınlara, kadınlar da erkeklere kaçamak bakışlar atıyorlardı. Tıpkı ilkbaharda başını kaldırmış bir bebek gibi, benim

önümde başlarını salladıklarında aynı şekilde karşılık vererek davetliler arasında dolandım.

Ansızın telaşlı bir koşuşturma oldu ve insanlar birbirlerini iterek, küçük, tıknaz bir adamın etrafında bir kalabalık oluşturdular. Hepsi de onun yanında yürümek, onunla birlikte fotoğraf çektirmek, televizyonda onun yanında dururken görünmek, yüzlerini, seslerini ve varlıklarını ona hatırlatmak istiyorlardı.

Kalabalığı bırakıp, sakin bir köşeye çekildim. Biraz yanıma dönünce de orada ayakta duran bir adamı gördüm. Sıradan elbiseler giyip sıradan bir şekilde ayakta duran sıradan bir adamdı. Ne uzun ne kısa, ne zayıf ne şişmandı; ama onda sıradanın dışında bir şeylerin olduğunu hissettim. Belki, çevresindekilerin gergin katı ifadelerine benzemeyen, doğal ve rahat yüz ifadesiydi bu... belki basitliğine rağmen şık bir görünüşü olmasıydı... belki de o adamın etrafına üşüşmüş gruba katılmaya tenezzül etmemesiydi...

Bana doğru bakınca gözleri benimkilerle karşılaştı. İçimde bir kıpırtı hissettim. Gözleri hafifçe gülümsedi. Arkasından, neredeyse gözleri kadar canlı bir sesle, "Peşinde koşturuyorlar," dedi.

"Niçin?" diye sordum öylesine.

"Çünkü şirketin başı."

Gözlerinde aynı zayıf gülümsemeyle, birkaç saniye öbür insanları seyrederek durdu. Bu bir aşağılama bakışı mıydı, yoksa acıma bakışı mı? İnsanın ruhsal kırılganlığına saygı mı duyuyordu, yoksa hor mu görüyordu? Hangisi olduğuna karar veremedim. Sonra geri döndü ve kendini tanıtmadan önce bana doğru bir an sert bir bakış attı. Ona kim olduğumu ve ne yaptığımı söyleyerek karşılık verdim ben de. Diğerlerinin biraz uzağına yerleş-

tirilmiş küçük bir masayı işaret ederek, "Buraya oturalım. O adamdan en uzak masa bu," dedi.

İkimiz de güldük, o masaya doğru yöneldik ve karşılıklı oturduk. Önce yiyecek tabaklarına, sonra bana baktı ve gülümseyerek, "Partilerde ne yapılacağını çok iyi bilmem, bir konuda sana yardım edebilir miyim?" dedi.

Bu adamın gözlerindeki neydi?

"Hayır, teşekkür ederim. Partidekiler gibi davranmak hoşuma gitmez."

Sessizce birbirimize baktık, biraz sonra konuştu: "Müzik dinlemeye zamanın var mı?"

"Genellikle yok," diye cevap verdim. "En son besteni dinlemedim, ama ne kadar başarılı olduğunu ve ne kadar çok insanın beğendiğini okudum."

Gözleri bir an benimkilerden uzaklaştı, sonra tekrar bana bakıp, "Buna mutlu olmadım," dedi.

"Ama herkes beğenmiş."

"Bir sanatçı, yaptığı şey kendisini tatmin etmedikçe mutlu olmaz."

"Seni mutlu etmediyse niçin çıkmasına ve yayınlanmasına izin verdin?"

"Istırap veren de bu ya. Beni memnun eden işi halk anlamıyor."

"Öyleyse, halk nasıl tepki gösterirse göstersin, niçin seni mutlu eden parçalar bestelemiyorsun?"

"Onları kim dinler ki?"

"Birkaç kişi. Sadece bir, belki... Ama ne pahasına olursa olsun halkı memnun etmekten daha iyi bu."

"Bunu bazen yapıyorum."

Sanki düşünüyormuş gibi kısa bir süre yere baktı, sonra capcanlı gözlerini bana çevirip, "Müzikten çok konuştuk. Sen neden tıptan bahsetmiyorsun?" dedi.

"Tıpla ilgili konuşmalar partilere göre değil," dedim.

Şaşkınlık içinde, "Niçin olmasın?" diye sordu.

"Çünkü hep acıyla ve hastalıkla ilgili şeyler. Hayatın üzücü yanı," diye karşılık verdim.

"Hayır," diyerek itiraz etti. "Elbette çok büyük acılar var, ama mutluluk daha fazla olmalı. Birinin hayatını kurtardığın zaman kendini ne kadar mutlu hissetmiş olacağını tahmin edebiliyorum. İşinin en iyi yanı bu olmalı."

"Ya seninki? Senin işinin seni en çok mutlu eden yanı ne?"

"Beni sevindiren bir ezgi yazdığım an," diye cevap verdi. "Ya da harika bir müzik parçası duyduğum an."

Sonra bana baktı ve gülümseyerek ekledi: "Ya da yeni bir arkadaş edindiğimde."

Gözlerinden kaçmaya çalıştıysam da buna izin vermedi ve beni güvenli bir şekilde bakışlarının içine hapsetti. Kalbim tek bir ürkütücü sallantı oluverdi.

***

Uyuyamadan bir o yana bir bu yana dönüp duruyordum. Yatağım taşlarla ve çivilerle dolu gibiydi. Sonra ayağa kalktım, odanın içinde yürümeye başladım. Oda mengene gibi, hücre gibi görünüyordu gözüme, hava boğazımı bir celladın ipi gibi sıkıyordu. Ardından balkona çıkıp biraz ayakta durdum, fazla dayanamayınca da oturdum. Oturmak da işe yaramayınca yemek odasına gittim. Bir şeyler yemeye çalıştıysam da, ağzıma lastik ve küf tadı geliyordu.

Oturmak, ayakta durmak, yürümek, yemek yemek... her şey dayanılmaz hale gelmişti. Yiyecek, hava ve su bütün tadını tuzunu kaybetmişti. Zamanımı verdiğim şeyler artık önemsiz ve anlamsız görünüyordu. Yeni

duygularım eski uğraşlarımın yerini almış, uyanık saatlerimi kendi yoğunluğunun içinde eritmişti. Beynimin ve ruhumun içinde bir sürü soru dolaşıp duruyordu: Onunla ilişki kurmaya, onunla konuşmaya, konuşmayı başlatacak kişi olmaya çaba harcamalı mıydım?

Elimdeki küçük alete baktım: Bir yerden başka bir yere giderken üstümde olmasına alıştığım, istediğim zaman bir parmağımla susturmaya alıştığım bir dehşet nesnesine dönüşmüştü. İhtiyatlı bir uzaklıktan ona baktım, endişeyle yaklaştım ve ona dokunduğum zaman güçlü bir elektrik akımının, sanki çıplak bir tele dokunmuşum gibi ondan bana geçtiğini hissettim. Şeyler bizim gözümüzdeki önemlerinin değişmesi ölçüsünde değişebilir miydi gerçekten?

Aklımda bu düşüncelerle telefonun yanına oturdum. Numarasını yazıp kartını uzatırken bana söylediklerini hatırladım: "İstediğin zaman ara beni."

Benim karar verme yetime saygı gösterdiğine göre onu neden arayamıyordum ki? Geçmişte hep yapmıştım bunu. Beni kontrol eden, başkalarından çok kendi iradem olmamış mıydı? Bir adam hayatımı ele geçirmeye çalıştığı halde, sırf ben istemediğim için bunda başarısız olmamış mıydı? Bir başkası da bana hayatını vermeye çalışmış, ama istemediğim için ondan bir şey almayı düşünmemiş değil miydim? Ne verip ne alacağımı her zaman benim iradem belirlemişti. Şimdi de onu görmek istiyordum. Evet, istiyordum.

İşaret parmağımı telefonun tuşlarına altı defa bastım ve biraz yüksek gelen zil sesi kulaklarımda çınladı. Çınlama aniden kesilince, kalbime giden kanın bir an durduğunu hissettim. Sonra onun derinden gelen, "Merhaba!" sesini duydum.

Flörtün değişik yollarına sapmayı ya da kadınca kaçamaklara sığınmayı düşünmemiştim. Sadece bir şey sormak için telefon ettiğim gibi baştan savma bir yola da sapmamıştım. Yüzümü peçeleyip ona arka kapımı işaret etmemiş veya naif ve aptal numarası yapmamıştım. Dosdoğru, "Seni görmek istiyorum," demiştim.

"Ne zaman?"

"Şimdi."

"Nerede."

"Her yerde. Yeri önemli değil."

"Şimdi neredesin?"

"Evde."

"En kısa sürede yanında olacağım."

Sanki canım içimden çekilmiş gibi, koltuğumda arkama yaslanıp oturdum ve sanki onları ilk defa görüyormuşum gibi etrafımdaki mobilyalara, duvarlara baktım.

Bedenim birdenbire bir enerji ve coşku akınına uğradı: Şu resim şurada durmalıydı, şu sandalye orada olmalıydı, vazo çiçeklerle dolu olmalıydı. Hizmetçiyi bir demet çiçek almaya gönderdim, sonra önlüğümü belime takıp taze yumurta ve sütle kek yapmak üzere mutfağa gittim. Keki fırına koyduktan sonra bir jöle yaptım ve onu da buzdolabına attım. Bir çocuk gibi fırından buzdolabına, buzdolabından vazoya, vazodan duvardaki resme, sonra tekrar fırına koşturuyordum.

Yüzümden terler akıyor ve ağzıma damlıyor, sanki nefis bir tadı varmış gibi dudaklarıma kadar geliyordu. Göğsüm hızla kabarıp iniyor, memelerim bir yarış atı gibi hızla soluyordu, ama ciğerlerim çoktan aklımdan çıkıp gitmişti. Elimi fırına sokunca da, sanki beyin hücrelerim yanma acısını unutmuş gibi sıcaklığı hissetmedim. Sırtım masalara ve mutfaktaki tezgaha eğilip kalkmaktan

öyle ağrıyordu ki sanki omurgam yerinden çıkmıştı. Sonra zil, kalbimi sanki hayatında ilk defa çarpıyormuş gibi tuhaf bir biçimde hoplatarak, uzun bir şekilde çaldı.

***

Oturma odasına oturdu; hâlâ gülümseyen derin gözleri duvarlardaki resimlerin üzerinde dolaşıyor, ciddi hatları etrafında gördüklerini merakla ve ilgiyle kaydediyordu. İçimi kabartan tuhaf duyguları gizlemeye, kalbimdeki hiç alışık olmadığım sevinci bastırmaya, ruhumun şiddetli titreyişlerine aldırış etmemeye çalışarak ondan biraz uzağa oturdum. Fakat gözlerim, dudaklarım ve sesim her şeyimi ele verirken bunları nasıl başarabilirdim ki? Yüzüme bakıp yumuşakça gülümsedi ve "Evin güzelmiş, bir sanatçı evi," dedi.

"Sanatı severim," dedim. "Ama tıp bütün zamanımı alıyor."

"Tıp da kendi başına bir sanattır," dedi ve bana baktı.

Bu adamın gözlerinde ne vardı? Derin, dipsiz bir deniz mi?

"Çay ister misin?" diye sordum. Hafifçe ve gülümseyerek başını salladı. Onu bırakıp çay doldurmaya gittim. Hizmetçi kuşkulu bir şaşkınlıkla baktı bana; oraya geldiğimden beri ilk defa mutfakta bir işi ben yapıyordum. Keki fırından çıkarıp çayın yanındaki tabağa doldurdum ve tekrar oturma odasına döndüm. Yeni pişmiş keke - belli ki hâlâ tam kabarmamıştı- baktı ve gülümsedi. Ben gülmemi engelleyemeyince o da bana katıldı ve birlikte sanki hiç durmayacakmış gibi gülmeye başladık. Bu doğal kahkahalarımız, hâlâ bizi ayırmakta olan ince tülü yırttı. Doğrudan bana bakıp, "Daha önce senin gibi bir kadınla hiç karşılaşmadım," dedi.

"Ne demek bu?"

"Kadınlar duygularını daima gizler ve yüzlerine maske takarlar, öyle ki gerçekten nasıl bir şey olduklarını hiç bilemezsiniz. Ama sen bir şey saklamıyorsun. Makyaj bile yapmıyorsun."

"Ben olduğum gibi görünmekten hoşlanırım, farklı görünmeyi beceremediğim için de kendime güvenirim."

"Dürüst ve açık kadınları severim."

"Birçok erkek bir kadının açıklığının onun kadınlığını yok ettiğini düşünüyor. Onun için kadınları çeşitli kılıklara sokmaktan, kaçamak yapmaktan, aldatma ve aldatılma oyununda onlara katılmaktan hoşlanıyorlar."

"Sonra da kadınları yalnızca bir cinsel haz kaynağı olarak görüyorlar."

"Güçlü bir kişiliği olan, zeki bir kadının dişiliğini anlayan erkeklerin sayısı fazla değil."

"Bence," dedi, "bir kadının vücudu ne kadar güzel olursa olsun, aptalsa, zayıfsa, yapmacıksa ya da kendinden emin değilse, gerçekten kadınsı değildir o."

"Peki, ya erkeklik?" diye sordum.

"Çoğu kadın erkekliğin bir adamın sekste iyi olup olmadığıyla ölçüldüğünü düşünür."

"Benim fikrimce," dedim, "bir erkek sekste ne kadar iyi olursa olsun, aptalsa, zayıfsa, yapmacıksa ya da kendinden emin değilse, gerçekten erkeksi değildir."

"Yıllardır neredeydin sen?"

"Aramakla meşguldüm."

"Neyi?"

"Birçok şeyi."

"Aradığın şeyi bulamadın mı?"

"Hiç."

"Hayatta her şeye sahip olamayız."

"Sürekli mahrum yaşadım."

"Mahrumiyet, onlarla oynayamayasın diye sinir uçlarını katılaştırır. Eğer kendinden memnunsan tembelleşirler ve tek bir beste bile yapamazsın."

Benimle konuşurken hep bana bakıyordu. Bacaklarıma baktığını ya da memelerime kaçamak bakışlar attığını bir kere bile yakalamamıştım. Yalnızdık. Çevremiz dört duvarla kapalıydı. Ama onun bu duvarları gördüğünü ya da hissettiğini sanmıyordum. Başka bir düzlemdeydi ve ben etten kandan yapılmış biri olarak onun yanındaydım. Yine de hedefinin vücudum olduğu duygusuna hiç kapılmadım. Doğrudan kalbime ve aklıma sesleniyordu.

Kendimi dingin ve emin hissederek, gözlerimi kapattım.

***

Onun yanında oturmuş, uzun ve işini bilir parmaklarının mızrabı tutuşunu, güven veren bir uzmanlıkla santurun üzerinde gezişini izliyordum. Havada süzülen notalar, ağır ağır yere düşen notalar çalıyordu... üzgün notalar ve mutlu notalar... bağırıp fısıldayan, gülüp haykıran notalar... Kalbim, yükselip alçalarak, dans edip ağlayarak, horuldayıp gülerek notaların peşinden gidiyordu.

Parmakları bir an durdu ve "Nasıl?" diye sordu.

"Harika."

"Şimdi besteledim."

"Onda gözyaşları var, sevinç var."

"Hayat bu!"

"Sanat ne kadar güzel. Keşke müzik okusaydım, ben de böyle besteler yapabilirdim."

"Keşke tıp okusaydım, ben de senin gibi insanları iyileştirebilirdim."

"Tıp yalnızca iyileştirir. Sanat ise iyileştirir ve yaratır."

"Tıpta da yaratıcı olabilirsin. Kimsenin henüz çaresini bulamadığı hastalıklar var."

Bakışlarımı yüzüne çevirdim: "Yıllardır neredeydin sen?"

"Seni arıyordum."

"Başkalarıyla denedin mi?"

"Tabii. Ya sen?"

"Tabii."

"Bulmanın tek yolu bu."

Derinden gelen sesinin bana seslendiğini duydum. "Ya gözlerin?" Bizi birbirimizden sadece tek bir adım ayırırken, karşı karşıya durduk ve onun ılık bir sesle, "Seni seviyorum," dediğini duydum.

İçimdeki her şey uzaktaki derin bir noktaya hücum etmişti sanki, sonra da varlığımın en yüksek noktasına çıktı. Gülümseyip aramızdaki mesafeyi kapattı ve yavaşça kollarına aldı beni. Başımı onun göğsüne yasladım.

"Niçin ağlıyorsun?" diye sordu.

"Seni seviyorum."

Beni kollarıyla sıkı sıkı sardı ve varlığım onunkinin içinde eriyene, onun varlığı da benimkinde kaybolana kadar kucakladı.

Telefonun çalan sesi beni cennetten yeryüzüne indirdi. Sıçrayıp ahizeyi elime aldım: "Alo."

Hatta endişeli bir ses vardı: "Onu kurtarın, doktor. Ölüyor."

Hâlâ ahizeyi elimde tutarken ona baktım. Hemen sordu: "Bir hasta mı?"

"Evet."

"Gidecek misin?"

"Hemen."

"Seninle geleyim mi?"

"Eğer istersen."

Onun yanında arabasına bindim ve hızla verilen adrese gittik. Bir blok ötede karanlık bir bodrum katında tek oda bir evdi. Cılız bir genç adam yerde kirli döşeğin üzerinde yatıyordu. Yanında küçük bir kan havuzu oluşmuştu. Göğsünü dinleyince umutsuz bir tüberküloz vakası olduğunu anladım, hayatı kan nakline bağlıydı. Etrafıma bakınınca, eşimin yanımda, ayakta durduğunu gördüm. Ben bir şey söylemeden, o, "Bir şeye ihtiyacın var mı?" diye sormuştu bile.

"Acil servislerin birinden bir şişe kan, hemen."

"Arabayı alıp hemen sana kan getireceğim," diyerek kapıya doğru koştu.

Hastanın yanındaki tahta bir sandığın üstüne oturup, ona geçici bir rahatlama sağlayacak bir iğne yaptım, sonra da kan nakli donanımını hazırladım. Elinde bir şişe kanla koşa koşa geriye gelmişti. Ayağa fırladım; o, hastanın kolunu tuttu ve iğneyi düzgünce damarlarına sokana kadar yardım ederek yanımda durdu.

Ona baktım. Yüzünden terler damlıyordu, başını hasta adamın başına yaklaştırmıştı. Kulağına fısıldadım, "Ondan uzak dur."

"Niçin?"

"Kapabilirsin."

"Ya sen?"

"Bu benim işim. Koşullar ne olursa olsun yapmak zorundayım."

Sessizce bana baktı ve nakil aletlerini düzenlemeyi bitirene kadar yerinden kıpırdamadı.

Kan damlalarının şişeden adamın damarlarına akışını

endişeli bir heyecanla -sanki damlalar canlıymış da adamın hayatını kurtarma umudumuzu paylaşıyorlarmış gibi- izleyerek, tahta sandığın üzerinde yan yana oturduk.

Ona baktım, konuşmadan yine yumuşak bir şekilde gülümsedi. "Bunu tek başıma yapamazdım," dedim.

"Pekala yapabilirdin," dedi. Sonra şişeyi işaret edip, "Az kaldı," dedi.

Hasta adamın gözlerini inceleyince şimdi daha düzgün bakmakta olduklarını gördüm. Nefes alış verişi daha yavaş ve düzenliydi. İğneyi damarından çıkarınca, dudaklarını araladı ve ikimize birden bakarak, kuru bir sesle, "Teşekkürler," dedi. Sonra elini yavaşça kirli yastığının altına soktu, yumruğunun içinde bir kâğıt para tutarak ince kolunu bana doğru uzattı.

O anda bana ne olduğunu bilmiyordum. Dünya dönüyormuş gibi geldi, bayılacaktım sanki. Sadece beni tutan bir elin ve nazikçe, "Yorgun musun?" diyen sesin farkındaydım.

Ne diyeceğimi bilmeden ona baktım: Yorgun değildim, sadece müthiş sıkılmış ve utanmış hissediyordum kendimi. Belki beni alt üst eden şey durumun tuhaflığı ve sefaletiydi, ama o anda bir doktorun hastasından para almasının gurur duyulacak, haklı ya da mantıklı bir şey olmadığını hissettim. Yıllar boyunca elimi nasıl açmış, hastalarımdan nasıl para almıştım? Muayenehaneme gelen insanlara nasıl olmuş da sağlık satmıştım? Kasamı hastaların kanı ve teriyle nasıl doldurabilmiştim?

Binadan çıkarken beni tutan ve arabaya doğru götüren kolunu hissettim. Sonra benim evime döndük. Beni yatağa yatırdığı zaman, gülümseyerek, "Doktor çağırayım mı?" diye sordu. Gözyaşlarımın yüzüme hücum ettiğini hissettim. "Sorun ne?" diyordu bana, elimi tutarak.

"Hiçbir şey anlamadım. Körmüşüm ben. Bütün görebildiğim kendimmişim. Girdiğim savaşlar benden gerçeği gizlemiş."

"Hangi savaşlar?"

"Annemden başlayarak, herkese karşı verdiğim savaşlar?"

"Hiçbir şey başaramadın mı peki?"

"Hayır..."

Hayır, hiçbir şey başaramamıştım. Doktor olmak, hastalığa teşhis koymak, ilaç vermek ve para almaktan ibaret değildi. Başarı muayenehaneyi doldurmak, zenginleşmek ve adımı tabelalarda görmek değildi. Tıp bir meta olmadığı gibi, başarı da parayla ve ünle ölçülemezdi.

Doktor olmak, kısıtlamalara ya da koşullara bağlı kalmadan, sağlığı ihtiyacı olan herkese dağıtmak demekti; başarı da başkalarına sahip olduğumuz şeyleri vermekti.

Otuz yıllık hayatım gerçeğin farkına varamadan, hayatın nasıl bir şey olduğunu anlayamadan ya da kendi potansiyelimi bilemeden geçmişti. Sadece almayı düşündükçe bunu nasıl yapabilirdim? Vermek zorunda olduklarım dışında kimseye birşey vermemiştim...

Sevecen gözlerle bakarak, "Uyumaya çalış," dedi.

"Uyuyamam."

"Kan etkisini gösterince daha iyi olacak."

"Asla iyileşmeyecek."

"Sen para almadın ki..."

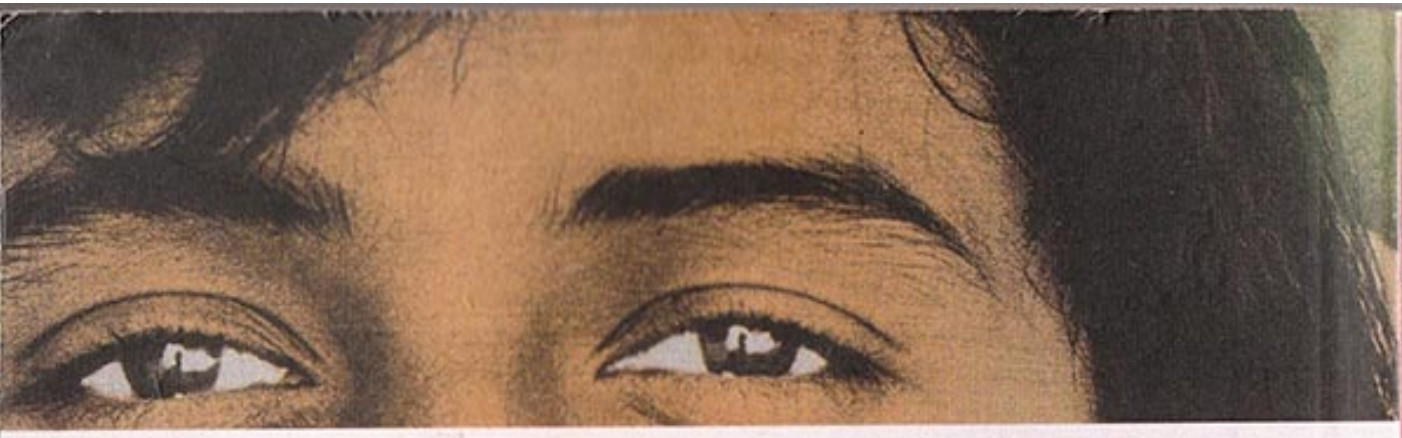
"Hatırlatma bunu..."

Sanki unutabilirdim! Tek göz bodrum katı, kirli döşeğin üzerinde, kan havuzu, avurtları çökmüş yüz, çukurlaşmış gözler ve zihnimle kalbimi ikiye ayıran o kâğıttan bıçağı bana doğru uzanan o uzun sıska kol...

Yüzümü göğsüne saklayıp ona sarılarak beni korumasını istedim. Sanki geçmiş hayatım silinip gitmiş, ben tekrar yürümeyi yeni öğrenen bir çocuğa dönmüştüm. Beni tutacak bir ele ihtiyaç duymaya başlamıştım. Hayatımda ilk defa başka birine ihtiyacım olduğunu hissediyor, annemin karşısında bile hissetmediğim bir duyguyu yaşıyordum.

Başımı göğsüne gömdüm ve orasını sakin, ferah gözyaşlarımla ıslattım.

Kahire, 1957

Yüz binlerce hapishane, milyonlarca hücre... Evler, mutfaklar, yatak odaları, hastaneler, dershaneler ve batakhaneler... Bir yanda Kahire'nin dar sokaklarında ürkek tavşanlar gibi yürüyen, öbür yanda geniş kalçalarıyla aynı şehrin ünlü göbek dansını icra eden mahkûmlar... Sabahın, öğlenin, gecenin mahkûmları... Hepsi de aşılmaz, çıkılmaz, kaçılmaz görünen zindanlar ve hepsi de özellikle kadınlar için.

Peki, hangi kadın, kilitleri asırlık geleneklerle taşlaşmış bu zindandan kaçabilir? Hangi kadın böyle bir bedeli göze alabilir? Hangi kadın bütün bir toplumu karşısına alacak özgürlük tutkusuna sahip olabilir?

Arap dünyasında, ezici baskıya rağmen özgürlük ateşiyle yanan kadınlar geçmişte de vardı, şimdi de var, gelecekte de var olacak. İşte Neval el-Saddavi, **Kahire, Saçlarımı Geri Ver** adını taşıyan romanında bu kadınlardan birini anlatıyor.

Onun kahramanı, on yaşında görücüye gösterilen, üzerindeki tonlarca baskıya rağmen annesine, babasına, çevresine ve bütün bir erkek toplumuna di enerek tıp okuyan, doktorluğun yanı sıra kimliğini bulmak için de kıyasıya mücadeleye girişen bir kadın. Herhalde her kadının içindeki isyan çığlığını en güzel kelimeleriyle, hayatıyla ortaya koyan bir kadın...